

FRÉ OOSTERHOFF

de hei
van de
boswachter

DE HEI VAN DE BOSWACHTER

FRÉ OOSTERHOFF

DE HEI VAN DE
BOSWACHTER

ILLUSTRATIES VAN HEIN KRAY

TWEDE DRUK

JAN HAAN N.V. - GRONINGEN

1. DRIES UIT HET HEIDEHUIS

Heel de dag had de zon geschenen, heerlijk warm, haast t  warm voor een oktoberdag. Ze deed de heide gloeien, het bos leek groen als in de zomer en de plas, de zwarte veenplas, was blauw als de hemel zelf.

De zon had het druk gehad, heel druk. Toen het avond werd, zakte ze weg achter de boomtoppen, om te rusten en haar hoofd was rood van moeheid.

Met de zon verdwenen ook de vogels en de vlinders en de mooie blauwe plas werd weer zwart. Net als het bos.

Uit het water trok een grijze neveldamp omhoog.

En toen, toen werd het tóch weer mooi, want de maan kwam en haar stralen deden de neveldekken glanzen als zilver en de dauwdruppels aan de heidebloempjes leken van diamant. O, toen de maan er was, werd alles prachtig, haast net als in een sprookje.

Het was stil. Alleen de kikkers uit de plas zorgden voor wat verre, zachte muziek en een muisje piepte soms in zijn slaap. Maar verder hoorde je niets.

Ook niet in het huisje, dat heel alleen stond te dromen in die wijde, eenzame wereld. En toch sliepen ze daar niet allemaal. Grootvader en Grootmoeder wel, maar Dries niet. Dries kon niet slapen. Het was zo licht in zijn kamertje en 't leek net, of er sneeuw lag buiten. Zo wit was alles.

Maar dat kon natuurlijk niet, want 't was pas oktober. V or het ging sneeuwen zou eerst de herfst nog komen met z'n storm en z'n regen.

Als Dries dan 's avonds wakker lag en de wind gierde over de heide en over de plas, zó, dat je de wilde golven kon horen klotsen tegen het steigertje van Grootvaders boot, nou, dan was het echt fijn om in het Heidehuis te wonen.

Dan kon je je zo lekker voorstellen, dat je, inplaats van in je

bed, in een schip was op de woeste zee en dat je schipbreukelingen moest redden, zoals dat zo vaak in boeken stond.

Of je dacht aan de verhalen van Oude Gerrit, de schaapherder, die hij Dries op zomermiddagen wel eens verteld had, wanneer hij langs kwam met de schapen.

Over de Witte Wieven, die 's nachts, als de maan scheen, zongen bij het grote hunebed. En over de veurlopers, die in stormnachten met hun lichtjes over de heide dwaalden en over de beide Reuzen. Ja, dat verhaal van de Reuzen was prachtig. Hier vlakbij moesten ze vroeger hun hol gehad hebben, in de witte heuvel, aan de andere kant van de plas. Oude Gerrit had hem de plaats wel eens gewezen.

Op zo'n stormavond was het soms net, of je die beide rovers hoorde brullen. Dat kwam natuurlijk van de wind, want ze bestonden niet echt, maar mooi was het toch. En soms ook een beetje griezelig.

Als Dries beter was en hij mocht van de dokter weer naar buiten, dan ging hij toch es kijken bij de witte heuvel. Gerrit zei, dat er ook nog stenen waren, heel zware, haast zo groot als die van het hunebed.

De Reuzen hadden die stenen zelf naar hun hol gedragen, om ze te gebruiken als deur, en je kon de grote vingerafdrukken er nog op zien, zei Gerrit.

Maar Grootvader lachte er om en zei, dat het verbeelding was van Oude Gerrit. Grootvader geloofde niets van al die verhalen.

Was Dries zelf maar eerst beter! Als hij maar weer lopen mocht en doen kon wat hij wilde, zoals vroeger, toen hij pas bij Grootvader en Grootmoeder was.

Want niet altijd heeft Dries in het Heidehuis gewoond.

Hij werd helemaal in Rotterdam geboren, maar in de oorlog toen Dries pas vijf jaar was, stierven zijn vader en moeder. Hij had geen broertjes en zusjes en in heel de grote stad waren geen mensen, die hij kende en die voor hem konden zorgen.

Toen kwam er een verpleegster, die hem mee nam naar een soort Ziekenhuis, waar allemaal kinderen waren en nog weer

later bracht diezelfde zuster hem in een grote trein met nog wel honderd andere kinderen, naar het Noorden.

Daar moesten ze weer in een Ziekenhuis. Dat was natuurlijk niet zo prettig geweest, maar ze kregen er allemaal een glas melk en net zoveel eten, als ze maar lustten, heel anders dan in Rotterdam. En toen hij daar geslapen had, kwam Grootvader om hem mee naar zijn eenzame Heidehuis te nemen, waar Grootmoeder voortaan voor hem zou zorgen. Het was er heel mooi en Grootvader en Grootmoeder waren erg lief, maar in 't begin, toen alles nog zo vreemd was, had hij toch vreselijk heimwee naar moeder gehad en ook naar de zuster van de trein.

Later niet zo erg meer.

Hij mocht Grootvader helpen in de tuin bij de groente en de aardappels en voor Grootmoeder mocht hij soms de bloemen gieten. En als Grootvader het konijnenhok schoonmaakte, moest hij het grote konijn vasthouden en er voor zorgen, dat de kleintjes niet wegliepen.

Een heel enkele keer ging hij zelfs met Grootvader mee naar het bos of in het kleine roeibootje op de plas.

Dat was allemaal al heel lang geleden, al langer dan twee jaar.

Er kwamen haast nooit mensen daar, want ze woonden veel te ver van het dorp, maar in die tijd vond Dries dat helemaal niet erg.

Er was zoveel moois, die hele zomer door. En over al dat moois was Grootvader de baas.

Over het bos en de heide met het hunebed en ook over de grote plas.

Het was natuurlijk niet van Grootvader zelf, maar dié moest toch zorgen, dat er geen vreemde mensen kwamen, die het bos vernielden of stropers, die op hazen en konijnen gingen jagen en strikken zetten voor fazanten.

Toen de bevrijding er was, kreeg Grootvader ook weer een geweer en heel vaak ging hij er dan 's avonds met Nero op uit en de stropers waren doodsbang voor hem.

Dries had toen eens gezegd, dat hij later ook boswachter wilde worden. Dan zou hij, net als Grootvader, de stropers weggagen en de wildstrikken stukmaken en met de Baron en al die andere deftige heren op jacht gaan naar wilde zwijnen en vossen, zoals Grootvader 's zomers soms deed.

Als hij maar eerst groot en sterk genoeg was.

„In mei mag je naar school en hoe beter je je best doet, hoe eerder je groot bent”, zei Grootvader altijd.

Maar . . vóór het mei was, midden in de winter, was Dries plotseling erg ziek geworden. De dokter moest komen en die zei, dat het nog wel van de oorlog zou komen en dat Dries heel lang zou moeten rusten, wel tot het voorjaar.

En Dries had gerust, maar toen het lente werd, was hij nog niet beter. Het werd zomer en herfst en winter, het werd eindelijk wéér mei en nóg mocht Dries niet naar school, hoe graag hij ook wilde. En nu was het al weer oktober. Al bijna twee jaar was hij ziek.

En nu vond Dries het wel jammer, dat het dorp zo ver was en de heide zo eenzaam.

O, de heide was natuurlijk wel mooi en Oude Gerrit kon prachtig vertellen, maar als Grootvader en Grootmoeder het te druk hadden om bij hem te zitten en oude Gerrit kwam een hele tijd niet met zijn schapen langs het Heidehuis, ja, dan voelde Dries zich toch wel eens heel eenzaam en dan kon hij er soms zo erg naar verlangen, weer beter te zijn. Dan zou hij naar de school mogen in 't dorp, waar de meester prachtig vertelde, nóg mooier dan Gerrit. Hij zou met al die andere jongens kunnen spelen en samen met hen leren, inplaats van alleen.

En na schooltijd kon hij, net als vroeger, weer fijn met Grootvader de plas op of de bossen in.

En dan zou hij ook vragen of hij 's avonds een keer mee mocht, dat vond Grootvader vast wel goed voor een enkele keer en hij durfde best.

Zouden er elke nacht stropers komen? Nu ook, of zouden ze liever een donkere stormnacht kiezen? Het was nu natuurlijk wel wat al te licht en al te stil. Wanneer ze gingen schieten,

zou Grootvader het in huis haast kunnen horen. Nee, ze zouden vannacht wel wegblijven.

Toch bleef Dries roerloos liggen luisteren, wel een kwartier lang. Maar het bleef heel stil buiten en het werd ook donkerder, want de maan begon langzaam-aan te verdwijnen en daarom zwegen de kikkers ook maar.

De hoeken van de kamer werden zwart en de voorwerpen kon je maar heel vaag meer onderscheiden.

De voorkamerklok sloeg elf uur.

Toen sukkelde Dries eindelijk in slaap.

2. JAAPS MOOIE PLAN

Het was twaalf uur. De torenklok had nog maar net haar slagen laten klinken over het stille dorp, toen de schooldeur werd opengegooid. Het was woensdag en de zon scheen heerlijk. Alle kinderen waren blij met de fijne, vrije middag en haastig drongen ze de donkere gang door, om maar het eerst buiten te zijn.

Jaap, één van de jongens uit de vierde klas, won het. Hij nam een aanloopje, sprong over het muurtje van de stoep en wachtte toen ongeduldig op z'n kameraden.

Hij had haast, want om half één moest hij thuis zijn en eerst had hij z'n mooie plan voor de vrije middag nog te bespreken met de jongens. Jelle wist het al, want die zat naast hem, maar tegen Gert-Jan en Klaas had hij alleen maar gezegd, dat ze om twaalf uur even moesten wachten.

Ha, daar kwamen Jelle en Klaas aan, maar Gert-Jan, waar zat die nou weer?

„Hoeill” gilte hij naar de jongens. „Schiet nou op, ik moet zó weg. Waar zit Gert-Jan?”

„'k Weet niet. Hij komt zo wel”, antwoordde Jelle en gelijk met Klaas wipte hij ook over het muurtje. „Zie je wel, daar is-ie al!”

Dikke Gert-Jan maakte zich eigenlijk nooit druk. Hij kwam op z'n gemak de gang uit en liep óm het muurtje heen naar z'n vrienden.

„Kom nou, joh!” drong Jaap. „Als ik niet op tijd thuis ben mag 'k niet eens weg vanmiddag.” Ze liepen naar de pomp achter op 't plein, waar de andere kinderen niet kwamen en fluisterend vertelde Jaap z'n plannen.

Achter hun huis lag een groot stuk heide, met daarachter bos en dan wéér heide. Je mocht er eigenlijk niet komen, maar

't was er heel mooi en Willem, de knecht van Jaaps vader, had gezegd, dat er vossen waren en hazen en konijnen en dat 't bos heerlijk dicht was, net een oerwoud.

Toen had Jaap ineens zo'n vreselijke zin gekregen, om er es naar toe te gaan met de anderen, heel voorzichtig natuurlijk. Ze zouden er prachtig kunnen spelen.

„Ik heb best zin”, zei Jelle, „maar als we die boswachter nou net es tegenkomen? Dan moeten we vast en zeker mee naar 't politie-bureau.”

„Och, joh, we blijven natuurlijk wel uit z'n buurt. Willem is er ook wel es geweest, 's avonds, maar dat mogen jullie natuurlijk aan geen mens vertellen. Nou, en Willem bleef altijd aan deze kant en hij heeft de boswachter nooit gezien. Hij zal niet eens zo hard meer kunnen lopen. .

Nou, wat denken jullie er van? Ga je mee?”

„Natuurlijk!” antwoordde Klaas. Gert-Jan knikte heftig met z'n hoofd en Jelle zei: „Goed”.

„Da's dan afgesproken”, besliste Jaap vlug. „Om twee uur bij ons thuis.”

Ze liepen terug over het nu stille speelplein naar de dorpsstraat, waar nog heel in de verte kinderstemmen klonken. Klaas en Gert-Jan gingen de ene kant op; Jaap en Jelle de andere.

Jelle en Jaap waren dikke vrienden en meestal speelden ze samen, bij Jaap op de boerderij of bij Jelle in 't grote meestershuis. Jelle kon prachtige spelletjes bedenken, maar soms was hij wel eens wat te voorzichtig, vond Jaap. Klaas was heel anders, en daarom had hij Klaas gevraagd voor vanmiddag en toen moest Gert-Jan natuurlijk ook wel mee.

Al gauw sloeg Jelle af, want hij woonde vlak bij de school.

„Tot zo meteen dan”, riep hij nog even.

Jaap zwaaide terug en zette het toen op een lopen, de lege straat af, om z'n zusje in te halen.

Toen hij na de laatste bocht de bomen van de boerderij kon zien, sloeg in de verte de torenklok half één.

Nog net op tijd was hij thuis.

Precies om half twee gingen de vier kameraden op weg. Ook Gert-Jan was op tijd. Nog hijgend van het harde lopen, toonde hij Jaap een grote, bruine zak.

„Kantkoek! Heb ik gekregen voor onderweg.” Gert-Jans vader was bakker.

„Ah, fijn! Dat bewaren we voor in 't bos”, besliste Jaap.

„Hier moeten we langs. Dwars door het weiland, dan komen we vanzelf op de heide. Ik ga wel voorop.”

Gert-Jan vond al gauw, dat de zak te zwaar was en begon z'n koek te delen. De anderen zeiden er niets van, want eigenlijk hadden ze best zin.

Aan de rand van het weiland was een sloot met braamstruiken en daarachter lag de heide.

„Hier moeten we over”, wees Jaap. „Recht doorlopen, net zo lang tot we bij het bos zijn. Daar is een zandweg en daar kun je veel gemakkelijker lopen.”

„Ja maar”, begon Gert-Jan, die toch even aarzelde, toen hij op het verboden terrein stond, „waar woont die boswachter dan? Het is hier zo vlak, hij kan je zo maar zien uit de verte, vooral als hij een verrekijker heeft. Boswachters hebben altijd..”

„Och, sufferd, daarom gaan wij juist naar het bos. Hij woont precies achter het bos, tussen heuvels. Nog met geen honderd verrekijkers kan hij ons hier zien”, antwoordde Jaap ongeduldig. „Laten we liever opschieten.”

Achter elkaar sprongen ze over de lange, taaie heistruiken, die hun soms de weg versperden.

„Zouden hier ook adders zitten?” wou Klaas weten.

„Nu niet meer, maar 's zomers wel. Dan komen ze nog wel es bij ons op 't land, hè Jelle? In de zomervakantie nog.”

Jelle knikte. „Nou, een dik beest, zeg! En taai! Toen-ie dood was, kronkelde hij nog!”

„Hebben jullie hem dan dood gemaakt?” griezelde Gert-Jan.

„Nou, we waren aan 't hooien en Willem zou net een vork hooi op de wagen gooien en toen kruipt er opeens zo'n dikke groene adder uit. Sissen, dat-ie deed! Willem schrok natuur-

lijk wel, maar vader zat boven op de wagen en die zag de adder wegkruipen en die riep naar beneden, waar-ie bleef en toen heeft Willem hem geslagen met een schop.

Hij heeft hem de hele kop kapot geslagen, morsdood was ie, maar toch heeft hij nog een hele tijd gekronkeld."

„Waarom heb je hem niet mee naar school genomen, Jelle?“ vroeg Klaas.

„Jouw vader had hem fijn op sterk water kunnen zetten.“

„Nee, joh, dat kon niet meer, want dan mogen ze geen wonden aan hun lichaam hebben en deze z'n hele kop was immers kapot. We hadden anders ook tot 's avonds moeten wachten, want dode adders kunnen nog heel lang bijten.“

„Doe niet zo gek!“

„Nou, eerlijk! Willem zegt het zelf en die heeft het wel eens gezien. Als je er een dood maakt, moet je wachten tot de zon ondergegaan is, vóór je hem aanpakt, want anders dan bijt-ie je.“ Gert-Jan, die gespannen geluisterd had, begon het een beetje benauwd te krijgen.

„Zeg nou es wat anders“, vond hij. „Als we aldoor over adders praten komen we er zo meteen nog een paar tegen. Dat heb je altijd.“

„Dat kan niet“, wist Jelle. „Ze zijn net bezig aan hun winterslaap.“

„Als 't zo warm is? Moet je net denken! En dan moet je juist je mond houden, anders schreeuw je ze nog wakker ook“, hield Gert-Jan vol. „Stel je voor“, griezeld hij opeens, „dat die beesten hier onder die lange struiken zijn gaan slapen en dat we d'r zo maar es een op z'n staart trappen. .“

„Nou bedenk je zelf griezelverhalen. .“

„Ja, maar, 't kán toch. .“

Ineens kregen ze alle vier haast. Met grote stappen liepen ze langs de lange struiken en steeds wanneer ze een voet neerzetten, kregen ze zo'n angstkriebel in hun benen. Ze waren maar wat blij, toen de zandweg in zicht kwam.

Bijna tegelijk wipten ze over de sloot.

Gert-Jan deelde z'n laatste koek en Jaap keek speurend rond.

„Ik zie nergens iets, maar we moeten toch voorzichtig zijn. Als we hier door de sloot gaan, dan zien ze ons nooit. Ga maar mee.”

Ze drongen voorzichtig door de braamstruiken en zakten achter elkaar in de diepe, droge sloot, waarboven de bomen een ondoordringbaar dak vormden.

Het was heel stil om hen heen. Je hoorde alleen maar het ruisen van het bos. Als vanzelf dempten ze hun stemmen en voorzichtig slopen ze verder.

Steeds dichterbij kwamen ze aan de rand van het bos, waar de heuvels begonnen en de boswachter woonde.

3. HET AVONTUUR OP DE PLAS

Dicht bij de rand werd de sloot smaller en langzaam liep de bodem omhoog. De jongens moesten nu wel heel erg oppassen voor de taaie braamranken, die je zo gemeen in je gezicht zwiepten en achter je kleren bleven haken.

Toen Jaap tegen de wal omhoog geklommen was en voorzichtig tussen de bomen doorgluurde, bleef hij even verwonderd staan.

„Oooh. . moet-je es zien. Wa's dat mooi!" fluisterde hij.

Nieuwsgierig klauterden ook de anderen omhoog. Gert-Jan, toch nog een beetje angstig, kwam het laatst.

Ze zagen een heel groot heideveld voor zich, zó groot, dat je het eind er van niet kon zien. Er waren heuvels met zilveren berkestammetjes en donkere jeneverbesstruiken, maar dat was het niet, wat Jaap had doen stilstaan.

Want vlak voor hen, waar de heuvelrij begon, lag stil en blauw een prachtige, uitgestrekte plas met allemaal begroeide eilandjes.

„Oooh. . ." zei Jaap nog eens, „dat is de plas waar Willem van vertelde, waar hij wel eens heeft gezwommen. Ik wist nooit, dat-ie zo ver was en zo groot!"

„Wat mooi, hè", zuchtte Jelle.

„Nou!" zei Gert-Jan, en hij keek speurend om zich heen.

Klaas stond al op de heide.

„Heeft jullie Willem hier wel es gezwommen?" vroeg hij opgewonden.

„Kan dat? Zullen we es kijken?" Hij wilde Jaap al meentrekken, maar Gert-Jan hield hem tegen en smeekte: „Nee, wacht nou even. . . Waar woont die boswachter dan? Laten we. . ."

Klaas rukte zich los. „Toe nou, hij woont immers tussen de heuvels! Hij ziet 't niet."

Toen ging Gert-Jan ook maar mee. Het was maar een klein

eindje over de vlakke heide en in de beschutting van de struiken rondom de plas waren ze best veilig.

„Is 't waar, dat de boswachter achter de heuvels woont?” vroeg hij nog even aan Jaap.

Jaap knikte. Hij was stoffig en heet en had eigenlijk alleen maar zin om te gaan zwemmen. Aan de boswachter dacht hij nu liever niet.

„We moeten aan deze kant blijven”, wist hij. „Wel vijftig meter ver komt het water niet verder dan je schouders, want bij Willem reikte 't tot aan z'n middel en toen was het zomer.”

Vlug kleedden ze zich uit en stopten hun kleren onder een struik met laaghangende takken.

Jelle sprong het eerst in 't water.

Brrr. . Je kon toch merken, dat 't geen zomer meer was.

Hij rilde even, nam toen een duik en kwam even daarna proestend weer boven.

„Is 't koud?” riep Klaas van de wal.

„Ssst!!” waarschuwde Jaap, maar Jelle riep overmoedig terug:

„Kom d'r maar in, hoor! Je bent er zo doorheen.”

Vanuit het water besproeide hij Gert-Jan, die voorzichtig met z'n ene voet probeerde, of 't erg koud was.

Jaap en Klaas doken tegelijk. Een poosje spartelden ze aan de kant rond, maar toen kwam Jaap met een plan.

„Zeg, zullen we eens doen wie 't eerst bij dat gindse eilandje is? Ik zal tellen. Een. . twee. . driell”

Jelle won het, Gert-Jan was de tweede. Klaas en Jaap kwamen tegelijk aan.

Hijgend hesen ze zich op het eilandje, dat eigenlijk niets anders was dan een klein stukje grond met een boompje er op. Het leek net, of het dreef op de plas.

„Je hebt hier wel twintig van die dingen, zie je wel?” vertelde Jaap.

„Ze hebben ze hier zelf gepoot. Vóór de oorlog was deze plas er nog niet, ten minste nog lang niet zo groot als nu. Ginds, daar ergens bij die grote boom, lag een diepe veenplas, waar geen mens durfde komen, maar hier was alleen maar een soort

dal naast de heuvels. 's Winters stond er soms wat water in, als de veenplas overstroomde, maar de meneer, van wie 't is, heeft het dal laten uitgraven, omdat-ie er 's zomers wou zwemmen. Willem z'n vader heeft hier toen zelf gewerkt en die zei, dat je aan die veenkant niet kunt zwemmen, da's natuurlijk veel te gevaarlijk. O ja, en daar moet ook een kleine witte heuvel zijn met een paar hele grote stenen. Daar gaan we straks ook kijken, hè?"

„En die eilandjes dan, hoe kwamen die er in?"

„Hebben ze ook zelf gedaan, later, toen 't winter was. Ze zetten struiken met allemaal zand er om heen boven op 't ijs en toen 't dooide zakten ze er door en dan begonnen ze meestal vanzelf weer te groeien. Ja zeg, en 's zomers broeden hier allemaal vogels. En vissen moeten hier ook zitten."

„Ik zie niks", zei Gert-Jan en hij tuurde in 't water.

„Ach, joh. . ."

„We gaan hier volgende zomer weer naar toe", vond Jelle

„Dan is 't natuurlijk nog mooier dan in de herfst."

„En warmer ook", bedacht Klaas.

Hij rilde even en alle vier merkten ze, dat ze 't koud begonnen te krijgen. Ze lieten zich weer in 't water zakken. Dat was opeens veel lekkerder dan eerst.

Gert-Jan ging op z'n rug zwemmen en Klaas en Jelle probeerden, wie 't langst met z'n hoofd onder water kon blijven, terwijl Jaap telde. Maar na een kwartiertje hadden ze er genoeg van. Haastig, klappertandend nu en dan, kleedden ze zich weer aan in de windstilte van de bosjes.

„En nou gaan we de plas rond, op zoek naar de witte heuvel", besliste Jaap, toen ze klaar waren.

„Dan kijken we meteen, of we ook nog oude nesten kunnen vinden", zei Klaas.

Ze keken overal, onder de bosjes en tussen 't riet, maar hoe ze ook zochten, ze vonden niets, dat op een nestje leek.

„Zeg, de vogels broeden natuurlijk op de eilandjes, want daar kunnen de vossen niet komen", bedacht Klaas. „Misschien wel op die beide grote, middenop."

Jaap tuurde de plas af naar de verre eilanden. „Ja, dat kon best. . Maar hoe komen we er?“

„Zwemmen?“ stelde Gert-Jan voor. Hij pufte alwéér.

Jaap schudde z'n hoofd. „Dat kan niet, want hier ergens begint het veen al. En ik heb ook niks geen zin om nog es weer in dat koude water te gaan. Jullie?“

„Het is er vast prachtig. .“ aarzelde Jelle. „En wat lijken ze groot! Zie je wel, er staan wel vijf boompjes op dat ene“.

Jaap keek speurend rond. „Laten we eerst nog maar es ergens anders zien“, besloot hij eindelijk. „Misschien vinden we wel wat.“

Hij liep vast vooruit, drong vlug door de struiken en toen. .

„O, kijk hier es! Dát doen we, moet-je es zien! Prachtig!“

Hij vergat al z'n voorzichtigheid, rukte haastig de struiken opzij en riep nog es opgewonden uit: „Dat doen we, dan zijn we er zo!“

De anderen volgden nieuwsgierig en toen zagen ze in een kleine inham, helemaal verborgen tussen de bladeren, een houten steigertje, waaraan een heel klein bootje was vastgemaakt, dat zachtjes dobberde op de golven. Een lange vaarboom lag er in.

„Alle mensen!“ zei Klaas verwonderd. „Da's fijn! Nou gaan we varen, jongens!“

Hij sprong op het krakende steigertje. Jaap was al bezig het touw los te maken, waarmee het bootje was vastgelegd.

„Héééé!“ riep hij ongeduldig. „Help nou even!“

„Ja maar, wees nou toch voorzichtig“, fluisterde Gert-Jan. „As-ie 't merkt..“

En Jelle waarschuwde nu ook: „Als de boswachter dat in de gaten krijgt, nou, pas dan maar op! Stel je voor, dat er wat mee gebeurt!“

„Wat zou d'r nou mee gebeuren?“ zei Jaap. „We leggen hem hier toch weer vast zo meteen. En wat geeft het ook. Zo'n oud ding!“

Hij had het touw losgekregen en stapte voorzichtig in het bootje, terwijl hij zich met z'n ene hand aan de steiger vasthield. Klaas sprong hem na. Het bootje schommelde wild. .

„Nou, willen jullie mee of niet?“ vroeg Klaas ongeduldig. „Anders gaan wij alleen.“

Toen volgden Gert-Jan en Jelle ook maar.

Klaas nam de boom, Jaap gaf een flinke duw tegen de steiger en toen dreven ze langzaam af.

Het ging prachtig! Het bootje draaide soms wel wat raar als Klaas de boom in 't water stak, maar toch ging 't mooi, dat vond Jelle ook.

Jelle en Jaap gebruikten hun handen als roeispanen en 't schoot lekker op, tot Klaas z'n boom ineens bleef steken. 't Was net, of er plotseling geen bodem meer was en overal borrelden kleine waterballonnetjes naar de oppervlakte.

„Oei..“ schrok Jaap. „'t Veen!“

Verschrikt keken ze elkaar aan. 't Veen! Als ze daar in terecht kwamen. .

Angstig deed Klaas een ruk aan de boom. 't Lukt! De stok schoot los, maar Klaas vloog tegen Gert-Jan aan en 't bootje schommelde nu zo erg, dat het aan de ene kant bijna water schepte.

Gert-Jan gilte en Jaap schold zenuwachtig: „Stommerd, pas toch op! Geef hier dat ding!“

Hij nam de boom over en tastte voorzichtig aan alle kanten van de boot, totdat hij de vaste bodem voelde. Haastig stootte hij af en pas toen er geen waterbellen meer boven kwamen voelde hij zich weer veilig.

„Asjeblijft!” zuchtte hij opgelucht. „Dat was op 't kantje. Uit dat veen kom je nooit weer weg.”

Na een poosje waren ze vlak bij het grootste eiland. Jaap voelde, dat de bodem hier heel erg omhoog liep en toen de onderkant van het bootje tegen het zand begon te schuren trokken ze hun kousen en klompen uit en sjorden samen het vaartuigje aan wal, tot het helemaal vast lag tussen het lange riet.

Het eiland was prachtig. Er groeiden boompjes en brem en lijsterbesstruiken met nog trossen verschrompelde bessen.

„Ik geloof nooit, dat de mensen dit eiland hier neergepoot hebben”, zei Jelle. „'t Is veel te groot. 't Lijkt wel een heuvel.”

„Misschien stond hier wel een heuvel, die ze niet hebben afgegraven”, opperde Klaas. „'t Kan best, net op de rand van de veenplas. Dat gindse is ook zo groot, zie je wel?”

Jaap rekte zich lui uit. **„'t Is hier in elk geval prachtig”, zuchtte hij. „Hier moest je 's zomers wezen. Brood meenemen en de hele dag zwemmen en zo. Heerlijk!”**

„En wat zou je hier prachtig kunnen spelen! Met nog een paar jongens meer en ook nog een boot er bij, en dan waren we zeerovers, die het eiland wilden veroveren. D'r moesten een paar jongens op het eiland zijn, om het te verdedigen”, fantaseerde Jelle.

„Hè ja, dan zijn we Noormannen, die het eiland willen plunderen en alle mensen vermoorden. En dan gaan we de boten helemaal beschilderen met drakenkoppen en zo, net als de Noormannen vroeger deden”, bedacht Jaap.

„Of we spelen de slag om Engeland”, stelde Klaas voor.

„Hè nee, dat niet. Dan wil geen een voor Duitser spelen, daar is niks aan.”

Ze maakten prachtige plannen voor de volgende zomer en vergaten helemaal, dat ze nesten zouden zoeken en ook, dat ze de witte heuvel wilden zien.

Gert-Jan was de eerste, die opsprong.

„Hoe laat is 't eigenlijk? Ik moet om zes uur thuis wezen!”

„Mensen ja, ik ook!”

Een beetje verschrikt keken ze rond.

Het was heel stil overal, maar de zon was weggeschoven achter een grote wolk en de plas leek ineens lang zo blauw niet meer. Ver weg, waar de heide en de lucht bij elkaar kwamen, groeiden grijze wolken en alles leek vreemd-dreigend nu.

„D'r kon wel es onweer komen, we moeten opschieten”, zei Jaap.

Ze liepen haastig naar de boot en boonden zwijgend terug, zo ver mogelijk uit de buurt van het veen.

Jaap was blij, toen hij eindelijk het steigertje had bereikt.

Achter elkaar stapten ze aan wal.

Jaap nam 't touw en wilde het vastleggen, maar toen ineens. .

„Daar heb je 'm, daar heb je 'm, kom gauw!” gilte Gert-Jan angstig en holde weg. Klaas rende hem na, daarna Jelle.

Jaap schrok, wilde nog gauw het touw vastknopen, maar er klonk een zware, dreigende stem over de heide: „Hei daar, kwajongens! Blijf staan, zeg ik jel”

Toen gooide Jaap het touw los en rende de anderen achterna.

Van ver hoorde hij nog even de boze stem van de boswachter, maar zodra hij zich door de struiken gerukt had, niet meer.

In blinde angst holde hij verder.

En het bootje dreef langzaam weer terug naar het midden van de plas.

4. DE BOSWACHTER

Al gauw had Jaap z'n makkers ingehaald en achter elkaar draafden ze over de heide naar het bos.

„Naar de sloot!” riep Jaap hijgend. In de sloot, onder de struiken zouden ze veilig zijn.

Maar toen..

Ze bleven bijna stilstaan van schrik, want er klonk plotseling een lange fluittoon over de heide, onmiddellijk gevolgd door woedend hondengeblaf.

Een hÓnd.. De boswachter had een hond!

Ze renden nog harder, ze vlógen over de hei, Hun

harten bonsden wild.

Omkijken durfde niemand.

En steeds dichterbij kwam het woedende geblaf..

De sloot.. Waren ze maar vast in de sloot!

Eindelijk, eindelijk waren ze bij de bosrand. Klaas en Jelle renden al over de brandlaan. Gert-Jan volgde en Jaap zou juist, als laatste, over de greppel springen, toen hij plotseling struikelde en met een harde bons voorover smakte.

Hij bleef even versuft liggen. Toen probeerde hij overeind te komen, maar z'n ene been deed zó'n afschuwelijke pijn, dat de sterretjes voor z'n ogen begonnen te dansen.

Een hevige schrik rilde koud over z'n rug. Als z'n been maar niet gebroken was!

„Help! Wacht even!” gilde hij, maar er kwam geen antwoord. Angstig keek hij rond. Waar waren ze nou?

„Jelle! Jélle, wacht nou even!” riep hij opnieuw, maar nog bleef het stil.

En vlak achter hem hoorde hij het geblaf. .

In z'n angst probeerde Jaap opnieuw zich op te richten, maar nog voor hij stond werd hij weer tegen de grond gegooid door een ruig, donker beest, dat wild tegen hem aansprong. De hond van de boswachter!

De woeste kop was vlak boven hem en door een mist zag hij de grote muil met vlijmscherpe tanden. Hete adem joeg in zijn gezicht.

In doodsangst kneep Jaap z'n ogen dicht en fluisterde zacht: „O, Heere, help me! Laat hij me niet doodbijten, laat hij me alstublieft niet doodbijten. .”

Toen riep een stem van heel dichtbij: „Hier, Nero! Hier, zeg ik je!”

Het beest gromde vals, maar draaide z'n kop toch af en met een boog een schaduw zich over Jaap heen. Iemand zei: „Zo, kwajongen, da's nog met goed afgelopen, zie ik. Nero had je ook anders kunnen aanpakken. .

Nee, Nero, af! Nou, kom maar es overeind, Nero doet je niks meer!”

Jaap, tóch opgelucht ondanks de strenge stem van de boswachter, mompelde: „Ja, meneer”, en probeerde overeind te komen. Het lukte, maar z'n been deed erg zeer.

De boswachter zag z'n vertrokken gezicht.

„Wat heb je? Voet verzwikt? Ja, dat krijg je als je verboden dingen doet! 't Is helemaal je eigen schuld. Koest, Nero, wat heb je toch. . Ah, nou begrijp ik je, daar heb je nog al zo'n lieve jongen. En waar blijven de beide anderen? Fraaie kameraden heb je, dat moet ik zeggen!”

Jaap keerde zich haastig om en zag, dat Jelle over de heide langzaam op hen toekwam.

Dat was fijn! Jelle liet hem tenminste niet in de steek! Ineens voelde Jaap zich niet helemaal zo eenzaam en angstig meer. Toen Jelle merkte, dat de boswachter hem gezien had, liep hij vlugger. Hij speelde verlegen met z'n zakdoek en zei be-deesd, nauwelijks hoorbaar: „Dag, meneer, eh, boswachter. .” „Zo, bandiet!” gromde de grijze man streng. „Kom maar mee jullie. Allebei. En pas op als je wegloopt. Nero kan harder dan jullie en ik help je niet weer!”

Jaap rilde en fluisterde: „Nee, meneer.”

Naast de boswachter liepen ze terug, eerst over de brandlaan en dan naar de heuvels. Nero liep grommend achter hen aan. Jaaps been deed erge pijn, maar achterblijven durfde hij niet. De boswachter sloeg eindelijk af naar links, waar een smal kronkelpaadje dwars tussen de heuvels doorliep. En toen zagen ze voor zich een rood dak, dat uitstak boven laag ge-boomte.

De boswachter liep het tuinpad over en opende zwijgend de zijdeur.

„Kom mee allebei!” zei hij enkel.

De jongens durfden nauwelijks opkijken. Ze kwamen door een donker portaaltje in een kamer, waar een oude vrouw zat te breien. Verwonderd keek die op.

„Deze galgebrokken zijn op de heide geweest. Ze hebben de eilanden vernield en de boot laten drijven, die brutale apen!” zei de boswachter en z'n stem klonk bijna nog bozer dan eerst. De vrouw keek over haar brilleglazen en schudde haar hoofd. „Is 't werkelijk waar? Foei toch, zulke kwajongens!”

„Ik wou ze eigenlijk opsluiten, in de stroperskelder. Of zou ik ze nog vóór donker naar het politiebureau kunnen brengen?”

Verschrikt keken de jongens op. Opsluiten in de stroperskelder of naar het politiebureau?

„O nee, meneer, alstublieft niet. .” hakte Jaap angstig en Jelle smeekte: „Mogen we niet naar huis? Laat u ons alstublieft naar huis gaan, we zullen 't echt niet weer doen, eerlijk niet. . En thuis weten ze helemaal niet, waar we zijn. .”

„Dat kan ik niet helpen!” riep de boswachter uit. „Daar had je maar eerder aan moeten denken. Nee hoor, we sluiten jullie fijn op voor vannacht. Je moet dat brutale indringen maar es afleren. Vrouw, geef me de sleutelbos even!”

De vrouw van de boswachter had haar bril afgezet en keek haar man eens aan. „Zou je 't wel doen?” vroeg ze zacht. „Als ze nou beloven, dat ze 't nooit, maar dan ook nóóit weer zullen doen. Jongens?”

„Nee mevrouw, eerlijk niet, heus waar niet..”, beloofden ze tegelijk en hoopvol keken ze de boswachter aan.

Die streek eens door z'n grijze baard en aarzelde: „Tja, die éne heeft al straf gehad, die heeft z'n voet verzwikt of zo.. Nou, weet je wat, we laten hém naar huis gaan, maar die andere — hij wees op Jelle — die moet hier blijven, de kelder in. Eerlijk is eerlijk.”

Maar Jaap fluisterde zacht: „'t Is helemaal mijn schuld. Ik heb 't bedacht, van dat bootje ook. En Jelle wilde eerst niet eens en Gert-Jan ook niet, maar ik heb 't tóch gedaan..”

Hij durfde de boswachter niet aankijken.

Het bleef even stil. Toen zei de boswachter: „Dá's wel heel erg, jongeman. Maar enfin, we zullen maar rekenen, dat je je straf daarvoor hebt gehad. En dat je vriend op je heeft gewacht, da's flink van hem. Vooruit dan maar, dan mogen jullie samen gaan. Ruk maar uit!”

Maar de vrouw van de boswachter wilde eerst de verzwikte voet zien.

Jaap stroopte onhandig zijn kous uit. Hij mocht op een stoel zitten en de vrouw legde zijn vuile voet zo maar op haar schoot. Ze dompelde watten in azijn en legde ze op de gezwollen voet. Het was lekker koel en toen ze ook nog een stijf verband om de enkel had gelegd, voelde Jaap bijna geen pijn meer.

„Gaat 't zo, vent?” vroeg ze, en Jaap zag, dat ze vriendelijke grijze ogen had.

„Ja, mevrouw!” antwoordde hij verlegen. „Ik kan nou best weer lopen.”

„En nou vlug, als je niet nat wilt worden“, zei de boswachter. „Vooruit, mars! En wee je gebeente, als ik je hier nog es één keer weer zie. Dan is 't niet best!“

Ze mompelden zacht: „Dag, boswachter; dag, mevrouw, dank u wel“, en liepen haastig naar de deur.

Toen ze langs één van de grote ramen liepen, zagen ze daar in een bed een jongetje, dat met grote ogen naar hen keek. Hij knikte even en stak z'n hand op. Verlegen zwaaiden de jongens terug en liepen toen vlug het tuinpad af.

Pas toen ze het hekje door waren, kwamen hun tongen los! „Wat 'n lieve vrouw was dat, hè. Veel vriendelijker dan de boswachter. Als zij er niet geweest was..“

„Nou! Maar later was de boswachter ook best aardig, vond je niet? En wist jij, dat daar een ziek jongetje was?“

„Nee. Wat akelig, hè. Zou hij al lang ziek wezen?“

„Misschien wel. Wat lag ie daar alleen. D'r komen natuurlijk nooit mensen.“

„Kijk“, wees Jaap ineens, „hier ben ik gevallen, over deze steen. Ik zag hem helemaal niet.“ Hij schopte tegen de kei, die bijna helemaal in de grond was weggezakt.

„O zeg, wat was ik bang“, vertelde hij. „Ik dacht vast, dat die hond me zou doodbijten, zo'n vals beest. Ik heb geroepen, joh, maar ik zag jullie helemaal niet meer. En toen kwam de boswachter.. Nou, wat had ik het benauwd.. En ik was eigenlijk nog kwaad ook, omdat jullie allemaal doorliepen en mij in de steek lieten.“

Jelle schopte een steentje weg en keek toen op.

„Ik was ook bang, heel erg“, bekende hij. „Die hond blafte zo. Maar toen het ineens zo stil werd en jij maar helemaal niet kwam, toen hebben we gewacht en toen wilden we eigenlijk wel terug gaan, maar Klaas zei, dat hij niet durfde en dat hij om zes uur thuis moest wezen en Gert-Jan ook, nou, en dat vond ik echt gemeen. En toen ben ik alleen maar gegaan. Maar ik vond 't wel griezelig..“

„Ik vind 't een flauwe streek van de jongens, vooral van

Klaas. Ik ga nooit weer met ze spelen", besloot Jaap.

„Ik ook niet. Maar ik ga hier ook nooit weer naar toe. Zeg, hoe laat zou 't wezen? Vast al wel zeven uur. Wat zullen ze thuis zeggen. .”

Thuis! Daar hadden ze eigenlijk niet eens aan gedacht. Ze zouden daar wel erg ongerust wezen.

Zwijgend liepen ze verder. Het was al schemerig en de lucht was donker van opgepakte wolken. In de verte rommelde het soms.

Jaaps voet begon weer pijn te doen, maar toch liepen ze zo vlug ze konden. Juist toen ze uit de beschutting van het bos kwamen, begonnen de eerste dikke druppels te vallen.

Op een holletje liepen ze door het heideveld, dat aan het land van Jaaps vader grensde. Aan adders dachten ze helemaal niet meer.

Zodra ze op het weiland waren, begon de regen te stromen. Zo nu en dan lichte het in de verte. Dat leek heel vreemd en dreigend in het groeiende donker.

Maar gelukkig zette de bui niet door. Toen ze eindelijk de boerderij van Jaaps ouders konden zien, werd het weer wat lichter in het westen en het regende nu ook minder hard. Ze waren ondertussen al druipnat geworden. Langzamer liepen ze het erf over.

Uit de kapschuur achter het huis kwamen opeens twee figuurtjes op hen af, die heftig begonnen te zwaaien. Het waren Klaas en Gert-Jan.

Ze hadden dus tóch nog gewacht.

„Niks zeggen, hoor!” waarschuwde Jaap.

„Ben je mal!”

Ze liepen met een boog om de kapschuur heen en deden, alsof ze niets zagen.

Klaas riep: „Hééé, Jaap en Jelle, wacht even! Wij zijn hier, Gert-Jan en ik!”

Maar Jelle en Jaap liepen door.

Klaas bleef staan en riep nog es: „Toe, wacht nou even! Doe

niet zo flauw", maar toen de beide anderen helemaal niet antwoordden, liep hij teleurgesteld met Gert-Jan langs de boerderij, de donkere dorpsstraat op. Jelle en Jaap verdwenen in de donkere schuur.

Het is al heel laat.

De bui is overgedreven en de maan schijnt weer over het bos en de heide en de donkere plas. De maan schijnt ook in Dries' kamertje, waar Dries alwéér niet kan slapen.

Grootmoeder heeft hem verteld van de beide vreemde jongens, die gespeeld hebben op de heide en de plas, en dat Grootvader heel boos is geweest.

En Dries verlangt voor de honderdste keer, om beter te wèzen, want dan zal hij Grootvader vragen of hij eens met de jongens mag spelen en dan zal hij er wel voor zorgen, dat ze niet op de vogeleilanden komen en het bootje ook niet laten drijven.

Misschien vindt Grootvader het dán wel goed, tenminste. . Hij was nou wel erg kwaad.

Wat dom ook van de jongens om Grootvader helemaal niet te vragen, of het wel mócht om het bootje zo maar te laten drijven. Nu mogen ze misschien nooit weer komen spelen en Dries wil het toch zo graag. Voor later, als hij beter is. Ja, 't was dom van die jongens. Dries vindt het erg jammer. .

5. VIER KAMERADEN

De volgende morgen had Jaap zich bijna verslapen. Anneke, zijn zusje, was al naar school, toen Jaap beneden kwam en hij moest zich wel heel erg haasten, om nog op tijd te komen. Toch liep hij niet vlug, de lange weg naar school. Hij dacht na. Over de vorige avond en over Klaas en Gert-Jan wel het meest.

Toen ze thuis gekomen waren de vorige avond, Jelle en hij, was de meester er ook geweest. Die was door de regen naar de boerderij gefietst, om te horen waar z'n jongen toch bleef. Ze hadden alles moeten vertellen, van het bootje en de eilanden en het veen en van de boswachter met zijn hond.

Ze waren thuis boos geweest, vader en meester vooral, maar toch ook, net als moeder, blij, dat ze eindelijk terug waren. Moeder was 't allermeeest geschrokken van het avontuur in het veen en ze hadden heel vast moeten beloven, dat ze zolets nóóit weer zouden doen.

Later had hij verteld, dat Klaas en Gert-Jan weggelopen waren en dat Jelle en hij lekker niet weer met ze gingen spelen, maar toen had vader gezegd: „Het was niet mooi van de jongens, dat ze jullie in de steek lieten, maar 't is even goed gemeen, om ze in de regen te laten staan, terwijl jullie lekker bij de warme kachel kruipen. Je mag nooit kwaad met kwaad vergelden en bovendien is deze hele geschiedenis jouw eigen schuld. Als jij het plan niet had bedacht, was er niets gebeurd”.

Dat was natuurlijk wel waar, maar Klaas en Gert-Jan hadden net zo goed meegedaan en 't blééf een heel gemene streek, vooral van Klaas, vond Jaap.

Ze hadden er niet meer over gesproken, ook niet, toen meester en Jelle weg waren. Maar toen hij naar bed ging en als altijd na zijn gewone avondgebed vroeg: „Vergeef het ver-

keerde, dat ik vandaag heb gedaan, en help mij alstublieft om altijd te doen, wat Gij wilt", toen had hij ineens moeten denken aan wat meester eens had gezegd, toen ze het Onze Vader moesten leren. Dat je, als je zelf vergeving vroeg, ook anderen moest vergeven die je iets hadden gedaan. Als je dat niet deed, kon je nooit écht bidden.

Daaraan had Jaap gisteravond gedacht en daarover piekerde hij nu, terwijl hij alleen naar school liep, nóg.

Zou hij maar weer heel gewoon doen? Zomaar, net of er niks was gebeurd?

Maar wat zou Jelle dan zeggen? Zou hij het niet gek vinden? En de jongens zelf? Misschien waren die wel kwaad, omdat Jelle en hij gisteravond niets hadden gezegd, en wat dan?

Jaap vond het toch wel erg moeilijk.

Toen hij bij school was en merkte, dat het speelplein al leeg was, vond hij dat helemaal niet erg. Nu hoefde hij tenminste niet direct met de jongens te praten en kon hij eerst es zien, wat Jelle er van zou zeggen.

Langzaam liep hij de klas binnen.

Meester stond al klaar, om een versje op te geven. Hij vroeg niet, waarom Jaap zo laat was en vlug schoof die naast Jelle, zonder om te zien naar de achterste bank, waar Klaas en Gert-Jan zaten.

Jelle schoof naar 't midden van de bank en vroeg achter de rug van zijn buurman: „Waarom ben je zo laat? Kan je niet lopen van je voet? Heb je nog straf gehad gisteravond?”

Jaap schudde zijn hoofd en fluisterde terug: „Nee, jij?”

„Gelukkig niet, maar vader was eerst wel erg kwaad en moeder ook. Het was al acht uur, toen we thuis waren. Zeg, Klaas hè, die zei vanmorgen. . .”

De meester tikte op de lessenaar en Jelle schoot vlug rechtop. Na 't zingen en bidden hadden ze Bijbelse Geschiedenis. Ze kregen allemaal een beurt, om te zeggen wat er de vorige keer verteld was. Meester begon helemaal achteraan, bij 't raam en Jaap vroeg vlug: „Wát zei Klaas?”

„Nou, Klaas die vroeg, waarom we niks gezegd hadden gis-

teravond en of de boswachter ons gekregen had en of we nog erg kwaad waren..”

„En wat heb je toen gezegd?”

„Nou, ik zei dat we expres niks gezegd hadden en dat we 't een echte gemene streek vonden en zo, en dat we hem verder lekker toch niks vertelden. Hij vond het wel vervelend en hij wou, geloof ik, ook nog wat zeggen, maar de bel ging en toen ben ik maar gauw weg gegaan.”

„En Gert-Jan?”

„Die heeft nog niks gezegd, want hij kwam ook te laat. Ik zat al in m'n bank, toen hij binnenkwam.”

„Oh..” zei Jaap enkel en hij dacht er over of hij Jelle zou voorstellen om maar weer goed op de jongens te zijn. Zou Jelle 't kinderachtig vinden?

„Zeg. begon hij, „wat zei Klaas eigenlijk. . Ik bedoel, was hij ook kwaad, dat we niks gezegd hadden gisteravond? Ze hebben natuurlijk een hele tijd staan wachten. Misschien wel een uur. .”

Jelle keek op. „Misschien wel, maar 't was hun eigen schuld. En ze hóófdén immers niet te wachten?”

„Nee..” aarzelde Jaap, „maar misschien vonden ze 't achteraf wel gemeen dat ze doorgelopen waren en hebben ze daarom tóch nog gewacht.”

„Ja.. Misschien wel.. Maar wat wou je dan? Weer goed op ze wezen?” vroeg Jelle verbaasd.

„Vin-je 't gek?” zei Jaap, en hij begon met z'n potlood te spelen. „Zie je, eigenlijk heb ik alles bedacht. En je kunt toch niet altijd kwaad blijven.”

Afwachtend keek hij Jelle aan.

Die deed gelukkig heel gewoon en zei: „Goed, als jij weer met ze gaat praten, dan doe ik 't ook. Ik geloof wel, dat Klaas het achteraf vervelend vond.”

„Ik zal wel 't eerst iets zeggen”, zei Jaap dankbaar en de hele verdere morgen zat hij er over na te denken, wát hij zou zeggen.

Maar toen ze naar buiten mochten voor 't speelkwartier en

Jelle en hij juist achter Klaas en Gert-Jan liepen, zei Jelle gewoon, net als altijd: „Zeg jongens, doen jullie mee overloperdje? Ik zal wel eerst vangen.”

Gert-Jan en Klaas keken verbaasd op en zeiden niets.

„Nou, doe je mee of niet?”

„Ja, goed.”, zei Klaas toen en Gert-Jan, die anders helemaal niet van overloperdje hield, omdat hij toch altijd 't eerst gepakt werd, knikte heftig van ja.

In 't begin ging 't nog wel een beetje stoterig, het praten en zo, maar zodra ze eenmaal aan 't spelen waren, leek het, alsof er niets was gebeurd en toen ze na een kwartiertje de school weer binnen gingen, was alles weer heel gewoon.

Over de vorige avond zei niemand iets.

6. DE GEHEIMZINNIGE OUDE SCHUUR

Het leek wel, of de onweersbui van die woensdagavond met een het afscheid was geweest van het zonnige herfstweer. Het regende nu dagen achtereen. Buiten spelen ging niet meer. Heel vaak zaten Jelle en Jaap nu op de ruime zolder van Jelles huis. Ze raakten daar nooit uitgekeken. Er lagen wel honderd boeken en oude brieven met mooie vreemde postzegels, die ze er afhaalden voor hun album. De zeldzaamste deelden ze eerlijk. Soms, als het tenminste licht genoeg was, gingen ze lezen in de ouderwetse boeken, waar prachtige oorlogsverhalen en Indianengeschiedenissen in stonden.

Op vrije middagen maakten ze hele Roodhuiden-uitrustingen van witte en bruine kipeveren, die ze zochten bij Jaap thuis, en van oude kleren uit de zolderkast.

Als ze dan hun gezichten met stukjes rood schoolkrijt en met steenkool opgeschilderd hadden, precies als de Indianen uit de oude boeken, dan leek het net echt en konden ze prachtige spelletjes doen op de schemerig-donkere zolder.

Eén keer waren ze zo 't dorp ingegaan, maar dat mocht niet van Jelles moeder. Misschien met Sinterklaas, als andere jongens zich ook gingen verkleden voor het Sinterklaaslopen, maar eerder niet.

Daarom werkten ze steeds aan hun uitrustingen om die zo mooi mogelijk te krijgen en maakten ze prachtige houten sabels. Zou je vijf december de anderen es zien kijken!

Heel vaak ook waren de jongens op de boerderij, als Jaap 's middags na schooltijd z'n vader moest helpen.

Jelle kon heel goed melken, al bijna net zo vlug als Jaap. Hij had het in de vorige zomervakantie geleerd bij z'n oom in Friesland. Hij vond het erg mooi werk en wilde later vast en zeker boer worden.

Jelle vond die wintermiddagen in de schemerig-warme stal tussen die koeien de mooiste uurtjes van de dag.

Wanneer de regenbuien tegen de ruitjes kletterden en de wind gierde om de hoeken van de boerderij, dan was het er knusgezellig en hij vond 't alleen maar jammer, dat hij om zes uur door de stromende regen weer naar huis moest, want 't was een heel eind van de boerderij naar het dorp.

Omdat de brandstof nog altijd schaars was, werd 's winters de school de hele zaterdag gesloten.

Op zo'n vrije zaterdag in 't begin van december, ging Jelle 's morgens al vroeg naar de boerderij, waar hij de hele dag zou blijven spelen. Hij zou er eten ook.

Ze hadden afgesproken, de bijschuur achter de boerderij te gaan opruimen.

Die schuur was al heel oud. De muren waren gebouwd van vreemde, dikke stenen. Ze hingen helemaal scheef en het rieten dak zat vol gaten. Als je naar die oude schuur keek leek het, alsof hij zó in elkaar zou zakken, maar zodra je binnen was, werd het heel anders. Dan zag je niets van de scheefgezakte muren en het oude dak.

Daar binnen waren allemaal zwart-gerookte balken en die leken zó zwaar en stevig, dat je aan instorten niet meer dácht. De vloer was bedekt met een hele laag stof en oude rommel en stro. Aan de ene kant lag turf opgestapeld en er stonden ook een paar oude wagens.

't Leek zo net een gewone, heel oude schuur, maar als je de rommel wegwerkte, zodat de lemen deel bloot kwam te liggen, dan kon je duidelijk zien, dat het vroeger iets anders was geweest dan een doodgewone boerenschuur. Dan zag je aan de stenen en de gaten in de lemen vloer, dat er stallen geweest

waren en een woonkamer met een plek voor de open haard, zoals je die nu ook nog wel zag in heel oude huizen.

Toen Jaap en Jelle er na schooltijd eens speelden, hadden ze op een balk boven de haard een paar onleesbare letters gezien. Jaaps vader dacht, dat het een jaartal moest zijn en hij vertelde, dat heel vroeger, nog vóórdat Jaaps grootvader geboren was, deze oude schuur bewoond werd. 't Was toen de eigenlijke boerderij. De mensen woonden in 't voorste deel, waar de ruitjes waren en de haard, en achter stonden de koeien en lag het hooi.

Jaap en Jelle vonden het gek, dat de mensen vroeger vanuit de huiskamer de koeien op de stal konden zien en dat de kippen zo maar in de huiskamer konden komen, maar vader vertelde, dat dit vroeger op alle boerderijen zo was.

Vader vond 't erg jammer, dat het jaartal onleesbaar was, want hij had graag willen weten, wanneer 't huis precies was gebouwd. 't Moest al heel lang geleden zijn, dacht hij, vast al wel tweehonderd jaar of nog langer.

De jongens vonden dat prachtig en ze hadden daarom besloten, om op deze vrije zaterdag nog es weer te gaan zoeken. Wie weet, vonden ze nu wel een duidelijker jaartal of andere oude dingen van vroeger.

Ze begonnen voorin, want daar hadden de mensen gewoond en daar hadden ze dus de meeste kans, om iets te vinden.

Eerst moest al het stro weg. Al gauw werden ze warm van het ingespannen werken. 't Stro was muf en schimmelig en telkens, als ze weer een vork vol los hadden, waaide er een vieze stofwolk op, zodat je soms bijna niet kon ademhalen.

Er sprongen ook muizen uit, twee, vlak achter elkaar.

Jelle schrok toch even toen de vlugge beestjes rakelings langs z'n benen vlogen, maar Jaap probeerde ze te vangen. Het lukte niet. Ze verdwenen in één van de vele gaten onder de muur. Jaap lachte: „Ben je bang voor muizen? Hier zitten ratten ook, en die zijn nog veel viezer. Ik heb er gisteravond nog een gezien, toen ik turf moest halen.”

„Ik ben er helemaal niet bang voor, voor ratten ook niet”, zei

Jelle vlug. „Maar ik schrok zo, toen ze ineens onder het stro vandaan kwamen, zie je. .”

Hij keek goed uit, vóór hij weer een vork in het stro stak. Stel je voor, dat-ie zo'n beest aan z'n vork spietste. Brrr. .

Toen ze het voorste stuk nog maar voor de helft schoon hadden, begonnen ze toch hun armen te voelen. Jelle liet zich 't eerst neervallen op een laag oude zakken en keek de schuur rond.

„Wat 'n rommel!” zuchtte hij hartgrondig. „Alle mensen, 't lijkt wel, of ze hier in al die tijd met geen bezem geweest zijn.”

„We komen hier eigenlijk nooit”, zei Jaap. „Vader gooit hier alleen de rommel neer, die we niet meer gebruiken kunnen, zie je, en 's winters de turf. Maar vader vindt 't jammer om de schuur af te laten breken, omdat ie zo oud is. Vader zegt, dat 't de alleroudste is uit de hele buurt.”

„Vast!” geloofde Jelle. „Dat huis van Polling is nog lang zo oud niet, kan je zo maar zien. Wat jammer hè van dat jaartal. Hij is vast al wel driehonderd jaar oud, dacht je niet. .?” „Misschien. .” bedacht Jaap, „misschien stond 't er al wel in de tijd van Bommen Berend of van de Spanjaarden. 't Kan best. Alle mensen, wat is-ie dán oud!” Hij keek vol ontzag naar de balken en het brede, lage dak.

Jelle rekende na: „Dat van de Spanjaarden is net driehonderd jaar geleden, nou, dat kán. Zo oud is-ie wel. . En Bommen Berend kwam hier nog later en toen de Fransen. . Wat heeft zo'n huis al een oorlogen meegemaakt. .”

„En later de moffen”, zei Jaap.

„Nou ja, da's pas geleden, maar dat van vroeger, da's juist leuk. Wie weet, wat hier allemaal is gebeurd. .”

Hij leunde met z'n hoofd tegen één van de stijlen en fantaseerde: stel je voor dat hier, waar hij nou zat, bij deze oude haard, Spaanse of Munsterse soldaten hadden gestaan! Hoe vaak gebeurde het niet, dat hele drommen vijandelijke soldaten hier door Drente trokken en daar de eenzame boerderijen plunderden. Hier waren misschien de soldaten van Bommen Berend langs getrokken, op weg van Coevorden naar Gronin-

gen. 't Kon wel, 't lag ongeveer in de richting. En 't kon best zijn, dat ze verdwaalden in het veen of op de grote heide en dat ze toen naar dit eenzame huis waren gegaan om er te wachten tot de volgende morgen. Wie weet, hoeveel varkens en kippen en geld ze gestolen hadden van de bewoners. Misschien.. misschien hadden ze hier wel mensen vermoord ook.. Zoiets gebeurde vroeger best.. Al die legers, die naar Groningen of Friesland gingen, moesten hier langs. Hij had er heel griezelige verhalen over gelezen in die boeken, thuis op zolder.

Hij vertelde het aan Jaap. Die keek verbaasd, en ook een beetje geschrokken, om zich heen: „Zouden hier vroeger mensen zijn vermoord, dacht je? Wat eng.. Daar heb ik nog nooit aan gedacht..”

Jelle zei: „Vast well”

„Zouden hier nog bloedsporen zijn?” griezeld Jaap.

„Nee, natuurlijk niet”, zei Jelle, maar hij huiverde toch even. Jaap bedacht ineens: „Zeg, en weet je nog dat de mensen, als 't weer oorlog was, heel vaak hun geld wegstopten in de grond, zodat de soldaten dat tenminste niet konden stelen? En dat ze soms ook kelders hadden, waar ze alles in wegstopten? Maar dan is hier ook vast zo'n verborgen kelder! Daar moeten we naar graven, zeg, wie weet wat we vinden!” Ze sprongen tegelijk op en keken speurend rond.

„Waar zouden we moeten zoeken?” vroeg Jelle zich af.

„Ja.. ik weet niet. Onder de grond natuurlijk, maar waar.. Ik denk van dicht bij de zijmuren.. Joh, misschien kunnen we wel horen, of 't hol is! Ik zal wel es proberen..”

Hij hamerde met z'n klomp op de deel, maar er kwam helemaal geen echo, aan geen van beide kanten.

„We moeten eerst de hele vloer leeg hebben, dan kunnen we 't middenop ook proberen. Daar kan 't natuurlijk best zitten”, stelde Jelle voor en met nieuwe moed begonnen ze te werken. Maar 't viel erg tegen. Toen eindelijk het hele stuk opgeruimd was, hadden ze wel een heleboel muizen en stenen en allemaal oude rommel gezien, maar geen geheim luik en evenmin een

holklinkend stuk vloer. Ze probeerden ook te graven, maar dat ging helemaal niet. Het leem zat veel te vast.

Jelle zuchtte: „Jammer.. ik dacht vast, dat hier iets zou moeten zitten. Zeg, als je vader de schuur gaat afbreken, dan willen we er bij zijn, hoor. D'r kan best nog ergens, heel diep weg, een schat zitten.”

Jaap knikte en zei: „We moeten toch nog es in dat ene boek gaan lezen, dat gele zonder kaft, weet je wel? Daar stond er van alles over in, ook over rooftochten en 't verbranden van boerderijen. Ja..” herinnerde hij zich plotseling, „vroeger verbrandden ze de boerderijen meestal hè. Dat hebben ze hier niet gedaan..”

„Nee..” zei Jelle. „Dat niet.. Maar ja, misschien zijn ze hier nooit zo erg dicht bij geweest. 't Lag natuurlijk heel dicht bij 't veen en voor veen en heide waren de vreemde soldaten altijd doodsbang..”

Hij keek de oude schuur eens rond en vond 't tóch jammer. 't Was zo echt en meteen griezelig, om te denken, dat hier vroeger échte soldaten zouden zijn geweest.

Hij gooide z'n schop neer en veegde met een groezelige zakdoek over z'n roetzwarte gezicht. Eigenlijk voelde hij er veel voor, om maar terug te gaan. Z'n maag jeukte en hij was moe ook.

Hij keek eens naar Jaap. Die leunde tegen de muur en scheen diep na te denken. Plotseling sprong hij op en riep uit: „Maar wat zijn we ook sufferds. Wie gaat er nou iets verstoppen onder een lemen deel, dat kan immers niemand, die lui van vroeger net zo min! Ik geloof eerder, dat ze 't buiten hebben gedaan. Natuurlijk hebben ze hun geld buiten verstoppt!”

Hij rende al door de openstaande deur naar buiten. Jelle volgde langzamer en aarzelde: „Dacht je dat? Maar waar dan..?” En hij wreef met een somber gezicht over z'n pijnlijk-moeë armen.

Maar Jaap zei: „Tuurlijk, joh! Hier aan deze kant moeten we wezen, zo dicht mogelijk bij de buitendeur! Toe, help nou.. Hier zit vast iets!”

Hij begon al weer te graven en Jelle, die ook weer wat moed begon te krijgen, hielp mee.

De grond was gelukkig tamelijk los en al stootten ze nu en dan op wat stenen en oude rommel, het schoot toch lekker op, veel beter dan Jelle had gedacht. Wel moesten ze een eindje bij de muur vandaan blijven, want anders stootten ze op de fundamenten.

Al gauw begonnen ze het warm te krijgen. De wind kon hier niet komen; die werd aan drie kanten tegengehouden. Aan de zijkant door de oude schuur, vóór door de boerderij en aan de andere kant door het kippenhok, dat nog weer achter de schuur was gebouwd.

Jaap spitte uit alle macht. Hij scheen helemaal geen last van moeheid te hebben, maar Jelle kon niet zo vlug meer. Hij kreeg blaren in z'n handen en zo nu en dan moest hij even uitblazen en z'n rug rechten.

Op 't laatst zette hij z'n schop neer, zuchtte diep en wilde juist voorstellen, er maar mee op te houden, toen Jaap, die heel diep had gegraven, plotseling gilde: „Ik héb wat! Ik héb wat! IJzer. . . Kijk maar!”

Jelle schoot toe: „Eérlijk? Waar dan! Laat es zien!”

„Kijk dan, joh. . . Hier! Hóór maar. . .”

Hij stootte met z'n schop in het losgewoelde zand van het diepe gat en Jelle hoorde het nu ook. 't Was ijzer. En 't klonk hel ook!

„Joh, dat is 't natuurlijk, dat móét 't wezen!” juichte Jaap.

„Toe help es. . . Eerst moet dat losse zand weg. . .”

Jelle had z'n schop al weer gegrepen. Koortsachtig werkten ze verder. Steeds duidelijker klonk het gekras van de schop op het harde metaal, diep onder de grond. Eindelijk zagen ze 't eerste stukje roestig ijzer en vlug, met vuurrode hoofden van inspanning, schraaptten ze met hun handen het zand weg.

„Een kist. . . 't Is een kist! Zie je wel. . . hier houdt-ie op, nee, toch niet. . . Wat 'n lange, zeg! Ik dacht wel, hè, dat 't hier zou zitten”, hijgde Jaap triomfantelijk. „Nee, joh. . . wacht nou

even.. hij kan wel stuk gaan, zo oud is-ie.. Ja, hier eerst 't zand weghalen!"

Ze raakten opgewonden. Jaap haalde z'n hand op aan een scherf, zodat het bloed van z'n vinger drupte, maar hij merkte 't niet. De kist! Ze hadden de schatkist gevonden! En wie weet, wat er in zat..

Maar 't was gek, er scheen geen eind aan het ijzeren voorwerp te komen. 't Leek wel een bus of zoiets. Misschien hadden ze 't geld verborgen in een grote huls van een kanon, of waren die er toen nog niet..?

Jelle probeerde met z'n schop het roestige ding los te wrieken, maar allemensen, wat zat die kist vast.. Het wou helemaal niet.. Gek was dat..

En toen..

Een donkere, dreigende stem, vlak achter hen, die riep: „Hé, kwajongens, wat moet dat daar!"

Geschrokken keken ze op. 't Was de stem van Jaaps vader.. Jaap zei beduusd en toch ook een beetje opgewonden: „De schat, vader! We hebben de schat.. eh.. de kist bedoel ik, gevonden!"

„De schat? Welke schat?" vroeg vader verbaasd, en hij keek met boze ogen van de jongens naar het gat, dat ze hadden gegraven.

„Nou, van die mensen van vroeger, weet u wel, dat hebben ze hier verstopt, kijk maar.."

Hij zweeg plotseling, want vader, die tot dusver alleen maar verwonderd en boos had gekeken, begon plotseling te lachen en riep: „Maar Jaap, malle jongens, nou begrijp ik jullie pas! Maar dat is.. dat is geen schat, dat is de waterleidingbuis voor de stal.. Zitten die apen van jongens me daar de hele pijp te vernielen!"

Hij begon opnieuw te lachen, maar toen hij de vuurrode verlegen gezichten van de beide jongens zag kreeg hij medelijden. „Nou, treur maar niet. 't Is maar goed, dat ik hier op tijd ben, anders had je tot de stal toe moeten graven en dan kon je er best es doorgestoken hebben, zo sterk is-ie niet meer. Aller-

vreselijkst, wat zal meester lachen als hij 't hoort, Jelle, en Willem dan! Arme goudzoekers!" plaagde hij nog even.

Jaap schaamde zich plotseling verschrikkelijk, net als Jelle. Ze smeekten: „U vertelt 't toch niet? Vertel 't alsjeblieft niet over, we zullen 't wel weer dicht gooien. . We wisten 't eerlijk niet. .”

Vader beloofde het lachend en zei: „Ik zal 't niet vertellen, maar jullie moeten me beloven, dat je hier nooit weer naar een schat zult zoeken. Da's me veel te gevaarlijk. Bovendien vind je hier toch niks, er is de jaren door al zoveel vergraven. . Enfin, ik zou zeggen, gooi 't maar gauw weer dicht en kom dan binnen. Moeder vroeg, of jullie koffie kwamen drinken.”

Haastig, zonder veel te zeggen, gooiden de jongens het gat weer dicht en stampten de grond stevig aan. Want stel-je voor, dat Willem iets merkte en begon te vragen. Willem kon je soms toch al zo gemeen plagen. .

Stilletjes gingen ze aan tafel en zwijgend dronken ze hun koffie. Vader knipoogde ze even vrolijk toe. Gelukkig zei hij niets, maar toen ze hun kopje leeg hadden, slopen ze toch maar gauw weer naar buiten.

't Was een akelig einde van een spannende graafpartij.

7. **OUDE GERRIT,
DE SCHEPER.**

Ja, de jongens konden 's winters prachtig spelen en ze vonden het helemaal niet erg, dat ze niet buiten konden zijn. Maar niet iedereen dacht er zo over. Oude Gerrit, de schaapherder, vond de winter helemaal niet zo mooi en Hek, z'n hond, al evenmin.

Hij hield van de zomer en het voorjaar en de vroege herfst, en van de zon, die zo fel over de heide kon schijnen.

Als hij dan 's morgens vroeg, wanneer het dorp nog sliep, met Hek naar de stal ging om z'n schapen te halen voor de lange tocht over de heide, terwijl de zon juist opkwam boven het verre bos, ja, dan vond Oude Gerrit de wereld mooi. Het was niet erg, dat de heide in 't begin nog vochtig was en dat glinster-natte spinnewebben hem de weg versperden. Het was ook niet erg, dat de schapenvachten dan wat nat en groezelig werden, want de zon zou immers komen en alles droog maken en schoon, zodat z'n schapen wit zouden afsteken tegen het paars van de heide.

De schaapherder zocht voor z'n schapen de mooiste plekjes op. En die waren er in overvloed op het grote veld.

Als hij zo'n groen plekje gevonden had, zo ver mogelijk van het dorp vandaan, dan kon hij de schapen toevertrouwen aan de hond en zelf op een heuveltje in de buurt een oogje op de kudde houden en ondertussen breien of alleen maar kijken en nadenken.

Ja, die zomerdagen op de heide waren mooi. Als hij zich soms verveelde, dwaalde hij af naar de heuvels, waar de boswachter woonde.

De boswachter en zijn vrouw en hun zieke jongetje waren vrienden van Oude Gerrit. De enige vrienden, die hij had, behalve de meester dan. Want in het dorp kwam hij bijna nooit en de mensen uit het dorp kwamen evenmin in het kleine schaapherdershuisje aan de heiderand.

Gerrit vond dat niet erg. Hek was er immers, en dan zijn boeken. Heel deze lange zomer door was Oude Gerrit best tevreden geweest.

Maar toen de herfst kwam met z'n trieste regendagen, werd dat anders. Soms moest hij hele dagen thuis blijven en soms ook kwamen de buien opzetten, terwijl hij nog midden op de heide was. Meestal ging hij dan meteen terug.

Dan drongen de schapen nat en koud bij elkaar in de oude kooi en Gerrit stookte z'n kachelkje maar heel hard, om gauw weer warm te worden en z'n kleren droog te krijgen voor de volgende dag.

En het natte weer hield maar aan.

De oude scheper voelde, dat hij er niet meer tegen kon. Z'n rug begon hem pijn te doen, hoe langer hoe erger, en die akeelige verkoudheid wilde ook maar niet genezen.

Gerrit peinsde er vaak over, 's avonds bij de warme kachel of in het veld.

Hij begreep het niet. Al die jaren door had hij immers de herfst- en wintertijden doorgemaakt en vroeger had hij er toch ook zo'n last niet van gehad. Hij had wel altijd méér gehouden van de zomer, maar zo erg als 't nu was..

En zó oud was hij toch nog niet. Pas zeventig. Z'n eigen va-

der was al bijna tachtig geweest en toen hoedde hij de schapen soms nóg. .

Nee, dat kon 't onmogelijk wezen. .

De oude scheper probeerde zichzelf moed in te praten: „'t Komt allemaal van dat natte weer, deze herfst. Na zo'n prachtige zomer is het verschil te groot ineens. Als 't maar eerst weer voorjaar is. Het blijft niet altijd winter. .”

En als de zon 's morgens koud en waterig door de wolken probeerde te dringen, ging hij er tóch weer met de kudde op uit, al was de pijn in z'n rug ook heel erg.

Maar eens, op dezelfde trieste zaterdagmorgen in het begin van december, toen Jaap en Jelle hun ontdekkingsstochten deden in de oude schuur, was Gerrits rug zó moe en pijnlijk, dat hij nauwelijks meer kon staan. Hij voelde, dat hij eigenlijk niets kon beginnen en toch probeerde hij te lopen, want wie zou anders voor z'n schapen moeten zorgen?

Hij gaf Hek z'n brood en ging toen, leunend op z'n stok, naar buiten, op weg naar de kooi.

Hek blafte ongeduldig en rende zo nu en dan vooruit, want 't was al zo laat en de baas liep erg langzaam, veel langzamer dan anders. Hek vond het vreemd en hij verwonderde zich nog meer toen z'n baas zo maar bleef staan, toen ze nog maar een heel klein eindje hadden gelopen.

Vragend keek de hond op. 't Was alsof hij wilde zeggen: „Wat is er toch, we moeten toch naar de schapen?”

Oude Gerrit schudde mistroostig z'n hoofd: „'t Gaat niet, Hek, 't gaat niet. Die ouwe rug van mij, die doet 't em. .” Hij keek hulpeloos rond, maar er was niemand te zien in heel de verre omtrek. Was de boswachter hier nu maar, die zou hem vast en zeker helpen. Maar de boswachter woonde zo ver weg, helemaal bij de heuvels. Die kon hem onmogelijk helpen, maar wie dan wel?

Een kille windvlaag deed de oude man huiveren. Het was te koud om te blijven staan.

Hij zuchtte en sjokte terug naar z'n huisje, waar hij neerzakte in de oude leunstoel. Hij trok het schuifje van het potkachel-

tje open. Een weldadige warmte trok door de kamer. De schaapherder had de voorbije nacht weinig geslapen en zonder dat hij het wilde, dommelde hij in. Hek was naar z'n plekje onder de kachelpijp gekropen. Hij legde z'n kop op z'n poten en keek verwonderd toe.

Diezelfde morgen maakte de meester, Jelles vader, z'n wandeling. Het zonnetje probeerde te voorschijn te komen en de wereld leek niet zo triest meer als toen Oude Gerrit z'n huisje verliet.

Meester liep, zoals altijd, de kant van de heide op. Dat was wel ver, maar 't was er ook veel mooier en hij had immers alle tijd. Hij sloeg links af naar het zandpad, waaraan de kleine arbeidershuisjes stonden, somber en armoedig, de meeste weggedoken achter wat schraal geboomte.

Behalve die kromgewaaide bomen was er niets, dat beschutting bood op heel het grote veld, dat in de winter nog zoveel armer en triester leek dan 's zomers. Hier woonden de vroegere veenarbeiders, die nu bijna allemaal werkten op de aardappelmeelfabriek aan 't begin van het dorp.

Het huisje, dat 't dichtst bij de heide stond, was nog kleiner en bouwvalliger dan de andere. Aan de windkant waren heideplaggen tegen de lage muren opgestapeld, om ze te steunen en ook om te zorgen, dat de felle Oostenwind niet door de scheuren in 't kamertje zou doordringen.

Het was het huisje van Oude Gerrit.

Meester was er wel eens geweest, als hij Oude Gerrit boeken kwam brengen of gewoon een beetje met hem wilde praten. Hij wist, dat het er binnen klein en donker was, maar toch wel gezellig.

Terwijl hij langs het huisje liep en even door het raam naar binnen keek, zag hij, tot z'n verwondering, Oude Gerrit daar in z'n stoel zitten. Dat was vreemd. Op deze tijd was de scheper altijd bij z'n schapen. Zou er iets bijzonders wezen? Gerrit zat zo stil, net of hij sliep.

Meester bedacht zich niet lang, maar liep vlug het smalle paadje af naar de deur.

De schaapherder schrok wakker door het nijdige blaffen van Hek.

Verwonderd keek hij om zich heen, zonder zich direct te herinneren, wat er allemaal was gebeurd. Meteen hoorde hij, dat de klink van de buitendeur werd opgelicht en vlak daarna kwam de meester binnen. Gerrit schrok een beetje van het onverwachte bezoek en probeerde vlug op te staan, maar z'n rug wilde niet mee. Z'n gezicht vertrok pijnlijk.

Meester zag het en hij zei haastig: „Blijf maar zitten, Gerrit, ik red me wel. Scheelt er wat aan?”

Toen vertelde Gerrit alles van die morgen. Dat hij niet bij de schapen kon komen en dat er niemand was geweest, om hem te helpen en dat hij toen, terug bij de warme kachel, zo maar in slaap was gevallen.

Meester knikte: „Ik dacht al, dat er iets bijzonders zou wezen en daarom kwam ik maar even binnen. Hoe gaat 't nu? Zouden we de dokter maar niet laten komen?”

Maar dat wilde de oude schaapherder niet. De eerste, de beste keer in zijn lange leven, dat hij ziek was, zou hij een dokter laten halen?

Hij schudde z'n hoofd. „Zo erg is 't gelukkig niet, meester. 't Zal wel reumatiek wezen, dat komt van al die nattigheid. Een paar dagen in de warmte, dan knapt 't best weer op”, zei hij zo opgewekt mogelijk. Verdrietiger vervolgde hij: „Als ik maar iemand wist, die voor de schapen kon zorgen, die arme beesten. Ik kan d'r niet komen, maar ze mogen toch niet verhongeren?”

„Hoe gaat dat?” vroeg meester. „Verzorg je ze in de stal tegenwoordig? Is er voldoende voer?”

„Nou en of! Daar zorg ik altijd voor, maar ze kunnen er niet bij komen natuurlijk.”

„Weet je wat”, bedacht meester, „ik weet hier, geloof ik, wel iemand, die de schapen kan voeren tot jij weer beter bent, dan kun jij lekker in de warmte blijven. Vanmiddag kom ik

terug. Is er iets dat je zou willen hebben? Heb je de boeken al uit? Dan neem ik meteen nieuwe mee."

„Ik red me best", zei de oude man. „'t Is alleen om de schapen. . . ."

„Dat komt in orde", beloofde meester. „Vanmiddag komen we bij je, dan kun je zelf aan de man, die er voor zorgen zal, vertellen wat er allemaal moet gebeuren. Afsproken?"

Gerrit knikte dankbaar en zakte opgelucht terug in z'n stoel. Voor de schapen zou gezorgd worden. Dat had meester gezegd, en als die iets beloofde dan gebeurde 't ook. Heel wat opgewekter dan 's morgens deed hij het kleine beetje huiswerk in z'n kamertje.

Meester liep langzaam terug. Hij dacht na over z'n belofte.

Gerrit moest geholpen worden met z'n schapen, maar wie zou 't moeten doen? Hij zou natuurlijk naar de boswachter kunnen gaan, want Gerrit was in dienst van de baron, net als de boswachter, maar die woonde zo ver weg. En misschien trof hij hem niet eens thuis. Nee, dat zou niet gaan, maar wat dan?

Hij ging in gedachten alle boeren langs, die hij kende, en besloot tenslotte naar boer Lesschen te gaan, Jaaps vader. Die zou hem vast en zeker raad willen geven.

Toen hij aankwam op de boerderij, keken ze daar verwonderd op. Jelle vooral. Ze zouden juist aan tafel gaan voor het middageten en meester vertelde vlug, wat hij van de scheper had gehoord. Moeder schudde haar hoofd en zei: „Die arme stakker!" en vader vond: „Ja, hij moet geholpen worden. Kunnen de schapen gewoon in de stal worden gevoerd?"

Meester knikte. „Ja, er is voldoende voer, zei Gerrit."

Jelle, nog altijd onder de indruk van de graafpartij, kon zich nu toch niet langer stilhouden en riep uit: „Hè, vader, mogen wij dat doen, Jaap en ik? Dat kunnen we best!"

„Hè ja!" smeekte Jaap. „Laat ons dat doen. We helpen hier immers ook vaak genoeg."

Maar vader vond: „Misschien zou het gaan, maar de eerste keer vertrouw ik het jullie toch liever niet toe. Ik weet wat

beters: Willem gaat er vanmiddag direct na 't eten naar toe en dan mogen jullie mee. Kijk hem de kunst maar af. Wie weet, kunnen jullie 't de volgende week alleen doen. Als meester 't tenminste goed vindt, dat Jelle meegaat."

Meester knikte. „Best hoor."

„Leuk!" riep Jelle dankbaar en van louter plezier gaf hij Jaap een stomp.

Meester zei: „Dat is dan afgesproken. Ik ga vanmiddag zelf mee. Als jullie om drie uur bij mij thuis zijn, hebben we nog alle tijd."

En zo gebeurde het, dat Jaap en Jelle voor 't eerst in het huisje kwamen van de oude scheper, die ze helemaal niet kenden en van wie ze alleen maar vreemde verhalen hadden gehoord.

Ze merkten, dat Oude Gerrit helemaal zo zonderling niet was, als de mensen zeiden, maar dat hij juist een heel vriendelijk gezicht had en prachtige verhalen wist.

Die Zaterdagmiddag en de daarop volgende dag deed Willem het werk bij de schapen, omdat hij toch in de buurt woonde, maar later mochten de beide jongens het zelf doen. Iedere middag na schooltijd liepen ze nu de lange wandeling naar de heiderand. Eerst naar de kooi en dan naar 't schaapherdershuisje.

En die uurtjes in het schemerige kamertje, als de scheper hen verwende met koffie en ondertussen vertelde van z'n lange tochten over de heide, waren om nooit te vergeten.

Gerrit wist heel wat. Hij had veel meegemaakt ook.

Hij vertelde vaak van vroeger, van de tijd, toen het dorp nog veel kleiner was dan tegenwoordig. Alleen de kerk stond er toen, want die was al oud, en ook de huisjes aan het heidepad en verder, op 't zandgedeelte, de oudste boerderijen. Maar de school en de aardappelmeelfabriek stonden er nog niet, en evenmin de huizen aan de dorpsstraat.

In die tijd was de heide veel groter dan nu, zó groot, dat je er op klaarlichte dag gemakkelijk kon verdwalen. En 't mooiste was, dat iedereen er mocht komen, want 't was toen van niemand of eigenlijk van alle boeren samen. Gerrit, en daarvóór Gerrits vader, hoedden er toen de schapen van alle boeren uit de omtrek. 't Was een hele grote kudde geweest toen, soms van wel meer dan honderd schapen.

Maar later kwamen er vreemde boeren en heren uit de stad, die met stoomploegen grote stukken heidegrond ontgonnen en nieuwe boerderijen bouwden. De heide werd ál kleiner en kleiner, en de kudde ook, want langzaam-aan begonnen de boeren toen hun schapen te verkopen.

Dat was een akelige tijd voor Gerrit geweest.

Later was er een rijke baron gekomen, die de heide met de schaapskooi en het bos en de overgebleven kudde ook, van de boeren had gekocht. Die baron had het jammer gevonden, dat alles zou verdwijnen. Hij had de boswachter aangesteld, om de heide en het bos te bewaken. Gerrit mocht voor de schapen blijven zorgen.

Gerrit vond het jammer, dat die tijd van vroeger voorbij was, maar toch was hij de baron dankbaar. Want als die er niet was geweest, zou alles zijn ontgonnen, en wat had Gerrit moeten beginnen zonder heide en zonder kudde? Er verdwenen toch al zoveel oude dingen uit het dorp.

De jongens hadden toen verteld van hun oude schuur met het onleesbare jaartal. Over de graafpartij hadden ze maar niet gesproken. Stel je voor, dat Gerrit hen ook zou uitlachen.....

Op een Zaterdagmiddag vertelde de scheper, dat de boswachter bij hem op bezoek was geweest. De jongens schrokken toch een beetje, toen ze die naam weer hoorden. Ze waren hun avontuur op de plas nog niet vergeten, en ze konden zich niet voorstellen, dat Gerrit de boswachter aardig vond. Gerrit zei: „De stropers zijn bang voor hem en de kwajongens ook, maar als je hem goed kent, zul je merken, dat hij best vriendelijk is, en z'n vrouw ook. Ik heb er zo vaak koffie gedronken. En ze hebben er ook nog een jongetje, Dries heet hij. Dat is het kleinzoontje van de boswachter. Z'n vader en moeder leven niet meer, die zijn gestorven in de oorlog, en Dries zelf is al jaren ziek, die stakker. En hij ligt daar zo eenzaam. . . . Weet je wat”, bedacht hij plotseling, „jullie moesten volgende zomer es met me mee, de hei op. Dan gaan we ook even naar Dries, dat vindt-ie vast fijn. Ik zal de boswachter wel vragen, of 't mag. Nou?”

De jongens werden een beetje verlegen. 't Zou wel leuk zijn, de hei op, als de boswachter er maar niet was! Die man met z'n strenge ogen, die gezegd had: „Wee je gebeente, als ik je hier nog één keer weer zie!” Hij kon z'n kwaai hond wel op hen loslaten. . . . Brrr, nee, dat durfden ze niet. . . .

Ze schudden hun hoofd en zeiden haastig, dat ze liever niet gingen. . . .

De scheper keek verbaasd op. „Wat nou! Durven jullie niet? Maar die boswachter zal je niet opeten. Als ik het toch eerst vraag!”

Ja, en toen moesten ze alles wel vertellen, wat er die Woensdagmiddag gebeurd was. Dat ze er daarom niet weer naar toe móchten, en niet durfden ook.

Oude Gerrit luisterde verbaasd en zei: „Tja. . . . daar wordt het anders van. Jullie hadden 't ook niet stiekum moeten doen. Als je 't eerst had gevraagd, wie weet, had hij 't dan wèl goed gevonden.

De jongens knikten schuldbewust.

Oude Gerit schudde z'n hoofd en zweeg er verder over. De jongens keken even verlangend over het geheimzinnige veld

voor hen en ze dachten aan de plas. 's Zomers zou het er heerlijk zijn, en dan nog wel een hele dag....

't Was jammer, afschuwelijk jammer, en 't was nog wel hun eigen schuld....

8. BIJ GROOTVADER EN GROOTMOEDER

Wel een paar weken lang was de scheper ziek geweest, maar toen de Kerstvakantie in zicht kwam, kon hij zelf z'n schapen weer verzorgen.

Een enkele keer kwamen Jaap en Jelle er nog wel. Oude Gerrit had gezegd, dat het mocht, en de jongens deden het maar wat graag, want nergens was het zo gezellig als in het schaapherdershuisje, vonden ze. En ze wilden er in de Kerstvakantie vast nog es weer heen, als het mocht van thuis tenminste.

De eerste vakantiedag had Jaap geen tijd. Tante Toos uit Den Haag kwam die dag om Paultje te brengen. Paultje was een neefje van Jaap en Anneke. Hij was zes jaar, en in september mocht hij naar school, maar omdat hij zo bleek en zwak was, zou hij eerst nog een half jaartje op de boerderij komen, om wat aan te sterken.

Jaap en Anneke brachten 's middags tante naar de bus, en toen ze terug kwamen moesten ze Paultje, die in het begin wel een klein beetje heimwee had, alles op de boerderij laten zien. Paultje was dol op dieren. Hij herinnerde zich nog bijna alles van de vorige keer, toen hij in de kerstvakantie ook op de boerderij was geweest.

's Avonds, toen Paultje al sliep, vertelde Jaap van z'n plannen. „Mag ik maandagmiddag met Jelle naar Oude Gerrit? Gerrit zei, dat het mocht”, vroeg hij.

„Best hoor”, zei vader. „Als je tenminste maar weer vóór donker terug bent. Vin-je 't er zo leuk?”

„Nou! Klaas zei, dat Gerrit een gekke ouwe kerel was, maar 't is helemaal niet waar. Hij is juist aardig, vindt u ook niet, vader?”

Vader knikte. „De mensen zeggen wel es vaker iets, Jaap, waar ze helemaal niets van weten. Dat komt, doordat ze hem niet kennen, moet je maar denken.”

„Ja, dat zei meester ook al, en die komt er heel vaak. En Gerrit kan zo fijn vertellen, vader. . Ik geloof”, besloot hij, „dat Klaas ook wel graag es mee wou en dat-ie 't daarom zegt. Maar we nemen 'em lekker toch niet mee. Zou je Gerrit es zien kijken.” „Hè, neem mij dan mee”, vleide Anneke, die al die tijd geluisterd had.

„Waarom nemen jullie mij nooit es mee? Ik durf best.”

„Ach, kind, dat kan immers niet. .”, weerde Jaap af. Hij had helemaal geen zin, om z'n zusje mee te nemen.

Anneke zei boos: „Wat flauw! Waarom kan dat niet? Jij wil ook nooit es wat!”

Maar vader schudde z'n hoofd. „Dat gaat niet, Anneke. Dan wordt 't veel te druk voor de scheper. Blijf jij maar mooi hij moeder en Paultje thuis, dan kan Jaap je de verhalen wel over vertellen.”

„Wa's daar nou an!” pruilde Anneke. „Ik moet ook altijd thuis blijven en 't is nou nog wel vakantie!”

Boos trok ze haar boek weer naar zich toe, maar moeder bedacht: „Weet je wat, Anneke! Jaap mag maandag met Jelle naar Oude Gerrit en dan gaan jullie dinsdag met z'n drieën, Jaap en Paultje en jij, naar Grootvader en Grootmoeder. Dat kan nog net, want 't is woensdag pas Kerstfeest. En jullie mogen met de bus. Nou?”

Anneke veerde op. „Naar Grootvader en Grootmoeder? De hele dag? Ha, fijn!”

Ze vond het al niet zo erg meer, dat ze niet mee mocht naar de scheper. Bij Grootvader en Grootmoeder was 't altijd zo gezellig en dan met de bus, inplaats van op de fiets, zoals anders. Echt fijn!”

Ze verlangden er alle drie naar. Paultje ook, toen hij 't hoorde, maar Anneke toch wel 't meest. En toen 't eindelijk dinsdag was, stond ze heel vroeg op, veel eerder dan anders. Stel je voor, dat ze de bus misten!

Om acht uur gingen ze. Het was nog schemerig buiten en akelig koud.

Er kon best sneeuw komen, dacht vader.

Ze moesten een hele tijd wachten, maar toen de bus er eindelijk was, merkten ze, dat die verwarmd werd. Gelukkig maar, want 't was wel een kwartier rijden.

Maar Paultje vond het helemaal niet te lang duren. Hij keek z'n ogen uit en wilde alles zien. Jaap wees hem, waar de schaapherder woonde en toen de bus de hoek omging en ze in de verte, midden op de heide, het bos konden zien, vertelde hij Anneke waar het huis van de boswachter ongeveer moest staan. Je kon het niet zien van de weg af, maar Jaap wist het nog precies.

Toen ze de eerste huizen van het dorp konden zien, zei Anneke: „Ga nou maar weer zitten, Paul. We stoppen zo meteen.” „Zijn we er nou dan al?” vroeg Paultje verbaasd. „Ik wou best de hele dag in de bus blijven. Jij dan?”

„Niks hoor”, zei Anneke. „Bij Grootmoeder is 't nog veel leuker. Er is een kanarie en een poes en er zijn konijnen en kippen en van alles. En ook een hondje. Een heel kleintje nog maar..”

Toen stopte de bus. Jaap en Anneke wisten beide de weg. Ze liepen vlug, omdat 't zo koud was, en weldra stonden ze op de stoep van Grootvaders huis. Nog vóór ze op de bel hadden gedrukt, werd de deur al geopend door Grootmoeder. „Zijn jullie daar al?” vroeg ze. „Paultje ook? Dat is fijn, hoor, kom maar gauw mee naar de kachel. Brrr.. wat is 't koud!”

Ze sloot vlug de deur weer.

Grootvader zat bij de kachel z'n pijp te roken. Hij keerde zich om en zei met z'n zware bromstem: „Zo, wereldreizigers, konden jullie ons vinden? Wat is me die Paul een kerel geworden; moet je nou toch es zien, Grootmoeder.”

Grootmoeder knikte lachend. Ze zette drie bekers warme chocolade klaar. Jaap moest Grootvader van allerlei vertellen over het werk thuis en Anneke speelde met Grootmoeders kleine witte hondje, dat Teddy heette. Paultje was in het begin een beetje bang voor het wilde beestje, maar later niet meer, want Grootmoeder vertelde, dat het helemaal niet beet en alleen maar wilde spelen.

Toen ze de chocolade gedronken hadden, gingen ze met Grootvader naar de konijnen. Grootvader had hele mooie: een dikke grijze en drie grote albino's, spierwit met rode ogen. En dan nog een paar kleintjes. Paultje vond de albino's prachtig en Grootvader beloofde hem: „Tegen 't voorjaar, als er weer jonge konijntjes zijn, krijg jij een witje van mij, Paul. Dan moet Jaap maar een hokje timmeren.”

„Met rode oogjes?” vroeg Paultje.

„Vast.”

„Hè, fijn!” zei Paultje dankbaar.

Over het tuinpad liepen ze weer terug. Teddy sprong hen al tegemoet. Hij was blij, dat hij even naar buiten mocht. Grootvader pakte hem vast bij de zwarte leren halsband, want stel je voor, dat-ie de straat opging met al die auto's.

Toen ze weer in de huiskamer waren, zei Grootmoeder: „Jullie moeten even een boodschap doen bij de slager, aan 't eind van de straat. Hier heb je geld, Jaap. De boodschappen liggen al klaar.”

„Hè, mag Teddy mee, Grootmoeder?” vleide Anneke.

„Vooruit dan maar. Als je 't riempje tenminste maar heel stevig vasthoudt. Teddy is nog zo speels.”

„O, dat zal ik wel doen”, zei Jaap vlug.

„Niks hoor. Ik!” riep Anneke. „Ik mag hem vasthouden, hè Grootmoeder?”

„Om de beurt”, besliste Grootmoeder. „Eerst Anneke en dan Jaap. Maar wees voorzichtig allebei, hoor!”

Anneke wond het riempje een paar keer om haar pols. 't Was wel nodig ook, want toen Teddy merkte, dat hij naar buiten ging, sprong hij zo wild vooruit, dat Anneke moeite had hem bij te houden.

Jaap liep voor hen uit en lokte telkens. „Kom dan, Teddy, kom nou beestje. .” en als hij dan floot, holde 't hondje hard achter hem aan.

Paultje kon op 't laatst niet zo vlug meer. Na een poosje bleef hij staan, hijgend en moe van 't harde rennen.

„Wacht nou even. Ik ben moe!” riep hij met 'n schor stemmetje.

Anneke hoorde het. Ze bleef even staan en riep terug: „Kom maar, Paul. Geef Anneke maar een handje. Ja, zo!”

Ze wikkelde het riempje even los, maar juist toen ze Paultje haar vrije hand toestak, begon Jaap weer te fluiten. Teddy maakte een dolle sprong, rukte zich los en.. vloog Jaap voorbij.

Anneke bleef verbouwereerd staan. Toen sleurde ze Paultje mee en gilte: „Houd em! Toe Jaap! Lóóp dan.. daar gaat-ie!” Achter elkaar holden ze de stille straat over. Steeds riepen ze: „Teddy.. Teddy.. Kóm dan..” maar Teddy luisterde niet. Hij werd een klein, wit stipje. Nog even zagen ze hem aan 't eind van de straat, toen verdween hij om de hoek..

Met z'n drieën stonden ze stil op de plek, waar ze Teddy 't laatst hadden gezien, maar het hondje was nergens.

Ze waren nu in een lange, rechte straat met allemaal huizen. Ginds, aan het einde, lag de spoorbaan. Er was in de hele straat geen mens te zien.

„Teddy.. Teddy!” lokte Anneke vleiend. Haar stem klonk hoog en bibberig van angst. „Teddy.. kóm dan, beestje..”

Maar Teddy kwam niet. De straat bleef helemaal leeg, de huizen stonden hoog en streng aan beide kanten en ginds, aan 't einde, lagen die akelige rails. Als er maar geen trein kwam..

„Hij móét hier wezen. 't Kán niet anders!” zei Jaap, en hij begon te fluiten. 't Hielp niet.

„O Jaap!” zei Anneke en ze keek met grote angstogen om zich heen. „Wat zal Grootmoeder zeggen.. 't Was jouw schuld. Jij begon te fluiten en te roepen en toen..”

„Nietes, dat lieg je!” zei Jaap boos. „Als jij 'em maar beter vastgehouden had, was er niks gebeurd. Jij kunt ook nooit wat!”

„Ik kan 't best, akelige jongen! Ik kon 'em best houden, maar jij liep veel te hard en je wachtte niet eens op Paultje en toen ik wachtte begon je weer te fluiten en toen rukte Teddy zich ineens los en dat was jouw schuld! Jij bent altijd zo wild en ik durf echt niet weer naar Grootmoeder terug..” Ze huilde nu bijna.

Jaap schrok. Gróótmóeder, dat was waar ook! Grootmoeder had nog zó gezegd, dat ze voorzichtig moesten zijn. .

„Laten we dan gaan zoeken”, stelde hij ten einde raad voor.

„Elk aan een kant van de straat. Hij móét hier wezen. .”

Anneke trok Paultje weer mee en ging zoeken aan de ene kant van de straat. Jaap aan de andere. Ze keken tussen de huizen, in de steegjes, in de voortuintjes, ze floten en ze riepen, maar nergens zagen ze het witte hondje. En de straat was zo lang en er waren zovéél tuintjes en stegen. En aan 't eind van de straat. .

Bij de spoorbaan wachtten ze op elkaar. Besluiteloos keken ze om zich heen. Er stond veel water in de spoorloot.

„Daar kan hij toch nooit door?” vroeg Anneke angstig.

Jaap antwoordde benepen: „Ik denk 't niet, maar honden kunnen zwemmen. .”

De lange, rechte spoorbaan lag heel stil, maar in de verte naderde een rookwolk.

„Tèddy. . Tèèèèddy. .” riepen ze nog eens. Het klonk vreemd en heel luid door de stilte.

De trein kwam dichterbij. Paultje begon te huilen.

Toen gingen ze langzaam terug. Achter zich hoorden ze de stoomfluit gillen, maar geen van drieën durfden ze achterom te zien.

Hoe dichterbij hun eigen straat kwamen, hoe langzamer ze liepen.

„Durf jij 't zeggen. .?” vroeg Jaap zachtjes.

„Nee. . jij? Ik durf haast niet terug. .”

Arneke was niet boos meer. Alleen maar bang en verdrietig. Wat moesten ze toch doen? .

Plotseling klonk achter hen een fietsbel. Ze keken tegelijk om. Er naderde een politie-agent.

Anneke gaf haar broer een stomp. „Joh. . vraag die! Misschien weet ie 't. . Toen dan, joh. .” fluisterde ze haastig. Jaap kreeg het nog benauwder. Zo'n vreemde agent, wat zou-ie zeggen. . De fiets was nu vlak achter hen. . Jaap dacht aan Groot-

moeder. Hij draaide zich om en stak z'n hand op; „Menéér, hóórt u es. . .” De agent keek verwonderd naar de drie kinderen met hun angstige gezichten en stapte af.

„Wat heb je?” vroeg hij en Anneke zag dat hij een heel streng gezicht had. Paultje kroop verschrikt achter haar weg.

„Meneer, ons hondje is weg, hier in deze straat, hebt u 'em ook gezien? . . .” vroeg Jaap met een vuurrode kleur van verlegenheid.

„Jullie hóndje?” vroeg de agent, verwonderd, en hij keek een beetje vriendelijker.

„Ja, meneer”, durfde Anneke nu ook. „Hij is weggelopen, deze straat in en we hebben overal gezocht. Hij is helemaal wit en hij heet Teddy en hij is van Grootmoeder en. . .”

„Een wit hondje, dat Teddy heet! In deze straat? Hoe lang ie-ie al weg?” vroeg de agent.

Jaap en Anneke keken elkaar aan. Ja, hoe lang?

„Een half uur denk ik”, zei Jaap. „Een uur”, dacht Anneke. „Ik heb nog niks gezien, maar geven jullie het adres maar op. Als we iets zien, hoort Grootmoeder het wel. Droeg hij ook een penning?”

„Nee meneer, maar wel een riem. Een zwarte. . .”

„Nou, ik zal wel es kijken. En in 't vervolg beter opletten, begrepen?”

De agent schreef 't adres in z'n boekje. Hij zei tegen Paultje: „Huil maar niet, jongetje”, en stapte toen weer op z'n fiets. Langzaam reed hij de straat uit.

Een klein beetje gerustgesteld gingen ze door. Ze liepen tóch Grootmoeders straat weer in. Die agent vond hem misschien. Toen ze langs de slagerswinkel gingen herinnerde Jaap zich opeens de boodschap.

Ze liepen vlug de winkel binnen. Paultje hield op met huilen, maar er biggelden nog een paar dikke tranen over z'n wagen.

De meneer in de winkel met z'n witte jas aan was erg aardig. Ze kregen alle drie een plakje leverworst, Paultje een extra dikke. „Scheelt er wat aan, vent?” vroeg hij vriendelijk.

Paultje durfde niets zeggen en Anneke antwoordde: „Ons hondje is weggelopen, ziet u, en we kunnen hem nergens vinden en hij is nog wel van Grootmoeder. . .”

„Jullie hondje weg? Het hondje van Grootmoeder?” vroeg de slager en hij begon ineens te lachen.

Anneke knikte. Ze vond die meneer ineens niet zo aardig meer. Wat was daar nou om te lachen?

Maar Jaap vroeg: „Hebt u hem soms gezien? Hij is hier de hoek omgegaan en ineens was-ie weg. . .”

De slager lachte nog harder. Hij opende de kamerdeur en . . . daar kwam hun eigen Teddy aanrennen! Het beestje sprong dadelijk tegen de slager op.

„Teddy, Teddy! O, daar heb je em! Teddy, kóm dan!” Ze riepen het allemaal door elkaar. Anneke nam haar plakje leverworst en hield het Teddy voor.

Het hondje vloog direct naar Anneke en hapte gulzig naar de lekkere worst.

Vug nam Anneke het riempje vast en streefde het tegenspartelende beestje over z'n glanzende haar.

„Hoe komt-ie nou hier?” vroeg Jaap stomverbaasd.

„Tja. . . dat weet ik ook niet. Hij weet de weg naar de slagere winkel beter dan jullie. Hij komt hier zó vaak. De deur stond open en toen is-ie achter de toonbank gekropen. Ik had er eerst geen erg in, maar later merkte ik het en toen heb ik even de straat rondgekeken, maar ik zag niemand. Ik was van plan, hem zo meteen terug te brengen, maar dat hoeft nou niet meer, zie ik.

Hij begon opnieuw te lachen. „Neem 'em maar gauw mee. Wat zal Grootmoeder ongerust zijn, zeg! Hier zijn de boodschappen.” Ze rénden naar huis terug. Jaap hield het riempje stijf vast, maar Teddy probeerde niet meer weg te komen. Hij verlangde nu ook wel weer naar z'n mandje.

Binnen een paar minuten waren ze thuis.

9. TOCH TE LAAT

Het was erg stil in het kamertje. Grootmoeder was naar boven gegaan voor haar middagslaapje en Grootvader dommelde een beetje in zijn stoel. Paultje keek plaatjes in een groot dieren-album en Jaap en Anneke lazen. Teddy lag lui in z'n mand, Zo nu en dan knipoogde hij tegen de drie kinderen aan de tafel, net alsof er niks was gebeurd en net of-ie helemaal geen slaag had gehad van Grootvader.

Grootvader en Grootmoeder waren erg ongerust geweest. Toen ze terug waren, hadden ze alles heel precies moeten vertellen, maar gelukkig waren Grootvader en Grootmoeder niet boos geworden. Ze hadden alleen gemopperd op die wilde Teddy en later had Grootvader nog tegen Jaap gezegd: „Anneke had ook beter op moeten letten, maar jij bent de oudste en de oudste moet de verstandigste zijn. In 't vervolg een beetje meer aan Paultje denken, Jaap.”

Jaap had even een kleur gekregen, maar hij was toch blij, dat alles zo goed was afgelopen.

Toch moest hij er nu, terwijl alles zo stil was om hem heen, weer even aan denken. Jaap wist wel, dat 't eigenlijk helemaal zijn schuld was, want hij was altijd erg wild en onvoorzichtig. Vorige herfst, met dat avontuur op de plas ook al. En hij wou best anders, maar telkens kreeg hij weer zo'n vreselijke zin in wilde spelletjes en dan was 't zo moeilijk, om 't niet te doen. Hij zou. .

Anneke sloeg plotseling haar boek dicht en vroeg met een zucht aan haar broer: „Heb jij 't uit? Zullen we ruilen? Dit is prachtig. .”

„Uit? Nog lang niet. Nou zeg, maar dan heb je 't ook niet goed gelezen!” zei Jaap, en hij vergeleek de beide boeken. Hij was nog maar op de helft.

„Jawel, maar ik was hier de vorige keer al in begonnen. Joh,

't is zo spannend! Echt waar, vraag of jij 't mee mag hebben naar huis!'

„Ja.. goed..” bromde Jaap. Hij bladerde 't boek even door en las alvast de laatste bladzijde. Anneke keek over Paultje's schouder mee in het album. Allerlei vreemde dieren stonden daar in. Echt leuk.

Even later kwam Grootmoeder beneden. Ze gingen samen thee drinken. 't Was nu nog gezelliger in de kamer en het werd al een beetje schemerig ook. Het begon te waaien en uit de grauwe wolken dwarrelden langzaam de eerste sneeuwvlokjes omlaag.

Grootvader keek bezorgd 't raam uit. „Er kon wel es een heel pak komen vanavond”, dacht hij. „Jullie moeten de bus van vier uur hebben, is 't niet? Zorg maar, dat je op tijd bent, want wie weet gaat de laatste vanavond niet eens, als 't goed begint te sneeuwen..”

Grootvader kreeg gelijk. 't Begon hoe langer hoe harder te sneeuwen en toen ze een uurtje later, dik ingepakt door Grootmoeder, weer naar de halte liepen, lag er op straat al een flinke laag. Vanuit de deuropening waarschuwde Grootmoeder: „Opschieten, hoor! Let vooral op de bus!”

Vlug liepen ze de straat af, maar toen ze op het Kerkplein kwamen, niet zo ver van de halte, lag daar zóveel sneeuw, dat Jaap plotseling een vreselijke zin in sneeuwballen kreeg. Hij bleef even wachten, kneedde een flinke bal en mikte die pardoes in Annekes nek. Maar dat liet Anneke er niet bij zitten. Geholpen door Paultje, kogelde ze terug. Op 't laatst zagen ze er uit als drie levende sneeuwpoppen.

Anneke dacht 't eerst aan de tijd. „Joh! Hoe laat is 't!”, schrok ze.

„'t Kan nog net!” zei Jaap, maar hij klopte toch vlug de sneeuw van z'n kleren. En, plotseling, beierde de torenklok vlak boven hen vier slagen de lucht in.

Nu schrok Jaap toch werkelijk. Hij pakte Paultje bij z'n hand en holde het plein over.

Maar toen ze aan de halte kwamen, stond daar niemand meer.

In de verte verdween juist de bus. .

„Ooooh. .” zeiden Jaap en Anneke tegelijk.

Paultje begreep het niet. Hij was moe van het spelen op het plein en het harde rennen en vroeg: „Gaan we nou in de bus?”

Jaap keek besluiteloos rond. . Er liep een chauffeur over 't plein.

Jaap vroeg hem: „Komt er nog een bus, meneer?”

De chauffeur schudde z'n hoofd. „Nee, die van vier uur is net weg. Misschien komt er vanavond om zeven uur nog een. Moesten jullie mee?”

Ze knikten.

„Dan maar wachten, hè? Je bent net te laat”, zei de chauffeur, terwijl hij op z'n horloge keek. Toen liep hij de garage binnen.

„We hebben ook veel te lang gespeeld op 't plein”, zei Anneke. „Hoe komen we nou thuis. .”

Jaap dacht even na.

„Weet je wat? We gaan liften. Dat kan best, kom maar mee!” bedacht hij ineens.

„Liften?” vroeg Anneke.

„Ja, als d'r een auto langs komt vragen we, of we mee mogen rijden. Dan zijn we zó thuis!”

„O, maar dat mag niet van thuis. Dat willen vader en moeder vast niet hebben”, wist Anneke.

„Wat wil jij dan? Weet je iets anders?” vroeg Jaap.

„Nee, maar. .”

„We kunnen 't immers proberen. Ik houd alleen bekende auto's aan. En hier in 't dorp gaan we lopen.”

Anneke was nog niet helemaal gerust gesteld. 't Mocht niet, en ze vond 't griezelig ook. Ze had al zoveel verhalen gehoord over 't liften. . Maar wat moesten ze dan? Wachten tot zeven uur? Maar als die bus nou niet kwam? Dan zouden ze helemaal moeten lopen, en dat duurde wel een uur, wist ze. Ze hadden 't wel eens eerder gedaan, vorige zomer nog. Maar nu, in de sneeuw en met Paultje. .

„Als we nou es terug gingen naar Grootvader en Grootmoeder?” stelde ze voor, maar dat durfde ze toch eigenlijk ook

niet. Wat zouden die zeggen, dat ze de bus gemist hadden? Grootmoeder had ze nog gewaarschuwd. Nee, dat ging niet. .
Daarom zei ze: „Goed, laten we 't maar proberen.”
Ze namen Paultje tussen zich in en gingen op weg.
Al gauw waren ze buiten 't dorp en lag de weg naar hun dorp vóór ze. Heel lang was die weg en heel eenzaam lag hij tussen de heidevelden. Vooral nu 't later werd, was 't griezelig. Maar och, er zou wel gauw een auto komen, dachten ze. Dan konden ze verder lekker rijden.
Ze keken even achter zich, maar er naderde nog niets.
Toen stapten ze nog vlugger over de witte weg. Steeds verder kwamen ze van 't dorp.
En opnieuw begonnen de sneeuwvlokken te vallen.

Drie kleine, zwarte stipjes leken ze nu. Drie eenzame figuurtjes in een witte wereld. De wind blies koud in hun gezichten en de scherpe sneeuwvlokken dansten en dwarrelden wild om hen heen.

Het dorp lag nu al weer zover achter hen, dat ze het niet eens meer konden zien. In 't begin stonden er nog wel wat huizen langs de weg, die de wind een beetje tegenhielden, maar na een poosje begon de heide van de baron al.

Jaap had nooit geweten, dat die heide zó groot en uitgestrekt was. 't Leek wel, of er geen eind aan kwam.

Helemaal achter de hei lag hun dorp, wist hij. Als ze dwars over konden steken, zouden ze binnen een half uurtje thuis kunnen zijn, maar nu duurde 't nog bijna een uur, want de weg liep met een grote boog om de heide heen.

Voor Anneke en hemzelf was dat niet zo erg; zij liepen elke dag een heel eind naar school, maar Paultje werd zo moe van het baggeren door de sneeuw. Dat er nou ook helemaal geen auto langs kwam. . En 't werd donker. . Ze moesten opschieten, want wat zou moeder anders ongerust worden.

„Kun je een beetje vlugger, Paultje? Of ben je erg moe?” vroeg hij.

„Ik ben koud. .” klaagde Paultje. „Ik wil graag naar huis. .” „Stil maar, hoor”, troostte Anneke. „'t Is niet zo heel ver meer. Als we eerst de bocht maar voorbij zijn, hè, dan hebben we meteen geen tegenwind meer. .”

Ze zuchtte even en keek voor zich uit. 't Was nog zo'n eind, vóór ze zover waren. Arme Paultje. .

„Zou 't nog ver zijn tot de bocht?” vroeg ze zachtjes aan Jaap. „Nog een half uurtje, denk ik. We moeten alles met elkaar rekenen op nog een uur. Tenminste. .”

„Nog zólang?” schrok Anneke.

„Minstens. Behalve wanneer we binnendoor gaan. Dat zou ons bijna de helft schelen..”

„Binnendoor? Kan dat dan?”

„Ja. . Dan moeten we zo meteen links afslaan. Over 't turfpad, weet je wel? Dat komt immers vlak bij het huis van Oude Gerrit uit.”

„Over de heide van de baron?”

„Nou ja, maar de turfmensen gaan er 's zomers immers ook altijd langs en wie let er nou op ons? En we hebben dan ook geen tegenwind meer. Kijk. . daarginds is 't. Bij dat bordje.” Anneke keek scherper. 't Was het bekende bordje met „Verboden Toegang” er op, zag ze nu.

„Durf je? . . vroeg ze.

Jaap dacht heel even aan z'n avontuur op de plas. Hij had de boswachter beloofd, dat ze niet weer op de heide zouden komen, maar nu vernielden ze toch echt niets. En hier kwamen immers zo vaak mensen langs. .

Hij knikte. „Ik geloof niet, dat de boswachter dit erg zal vinden. Kom maar. .”

Hij sloeg af naar links en Anneke liep mee.

Ze merkten direct, dat ze nu veel minder last van de wind hadden, maar het liep niet zo gemakkelijk in de heide en ze moesten erg oppassen, om de wagensporen, die soms helemaal ondergesneeuwd waren, niet kwijt te raken.

Gelukkig wist Jaap de weg heel precies en 't was fijn, dat ze de wind nu bijna helemaal achter hadden. Dat vond Paultje ook.

Ja, 't schoot nu beter op en tóch voelden Anneke en Jaap zich niet helemaal rustig. Kwam het doordat het verboden was, wat ze deden, of misschien doordat het zo vreselijk stil en eenzaam was om hen heen?

Ze kwamen hoe langer, hoe verder van de bekende weg naar hun dorp en de heide was zo groot en zo ver. Waar je ook keek, je zag niets dan het besneeuwde veld met hier en daar wat lange heidestruiken er boven uit en met een enkel heuvel-tje. En in het schemerdonker leek dat alles zo griezelig-vreemd.

Ze zeiden bijna niets, maar liepen zo vlug mogelijk verder, dicht naast elkaar en Paultje in 't midden.

Op 't laatst begon Paultje toch over moeheid te klagen. 't Kwam van de hobbelige weg. Z'n voeten deden pijn en hij wilde zo graag even rusten, maar dat ging immers niet in de sneeuw.

„'t Is nu echt nog maar een heel klein eindje, Paul. Probeer nog maar es”, overreedde Jaap.

Moedig stapte Paultje toen weer verder.

Jaap vertelde: „Ik ben hier één keer eerder geweest. Met Jelle en Klaas. Toen moesten we koffie en brood brengen naar Klaas' vader, die hier in de turf werkte. Straks komt er een splitsing in dit pad. We moeten even opletten, dat we rechtdoor gaan, want anders komen we helemaal aan de andere kant van de heide uit. Wat vervelend, dat het zo donker begint te worden, nu kunnen we..”

„Ssst!..” waarschuwde Anneke plotseling en angstig greep ze haar broer bij z'n arm. „Stil.. kijk daar es..”

Geschrokken bleef Jaap staan. „Wat is er.. waar?..” Hij tuurde scherp voor zich uit, maar zag niets.

„Daar.. Kijk dan, joh, daar loopt iemand.. Stil nou.. Laten we terug gaan..” fluisterde ze angstig.

Nu zag Jaap het ook. Een man leek het wel.. Hij liep.. nee, toch niet, nou stond-ie stil.. Wat gek! Ja, nou bewoog-ie weer..

„Wat zou 't wezen?” fluisterde hij zachtjes terug.

„'k Weet niet.. Ik wil terug..”, zei Anneke, maar ze durfde zich niet bewegen. Angstig trok ze Paultje naar zich toe.

Maar Jaap zei zacht: „Doe niet zo gek! Wat zou zo'n vent ons nou doen? Ik ga er heen..”

„O nee!” fluisterde Anneke, bang. „Doe dat alsjeblieft niet, toe blijf hier nou.. Ik ben zo bang..”

„Ach jij!” zei Jaap. „Kom mee, anders ga ik alleen.”

Achterblijven durfde Anneke nog minder en daarom liep ze voorzichtig met Jaap mee. Scherp tuurde ze voor zich uit in het donker. Stel je voor, dat..

„Kind, 't is een boom! Een doodgewone boom, kijk dan!” riep Jaap lachend, maar toen hij hoorde, hoe vreemd luid dat klonk door de stilte, vervolgde hij zachter: „Kijk maar. De wind bevoog 'em natuurlijk en daardoor leek 't net, of er iemand liep.” Toch nog een beetje angstig schuifelde Anneke dichterbij, en toen zag ze dat het werkelijk een boom was, een kleine, kromgewaaide berk, die zo nu en dan een beetje kreunde, als er een windvlaag over de heide joeg.

Opgelucht haalde ze adem. „Gelukkig, ik schrok toch zo..” Jaap schaamde zich een beetje, omdat hij eigenlijk bang geweest was voor een berkje. „Laten we opschieten”, zei hij kort. „Zo komen we er nooit. Alle mensen, nou ben ik de weg ook nog kwijt, zie jij iets?..”

„Nee. Wacht, hier zijn we zoëven geweest. Is 't hier niet? Ja, daar loopt 't weer verder, zie je wel?”

„Ja, gelukkig”, zuchtte Jaap.

Toen ze alweer een heel eind gelopen hadden, vroeg Anneke: „Wanneer komt die splitsing nou?”

„Ja, 'k weet niet.. Ik dacht, dat we die al lang moesten hebben gehad. Maar misschien hebben we er niets van gemerkt..” aarzelde Jaap.

Hij keek om zich heen. „We moeten nou toch heel dicht aan de rand zijn. Als 't licht was, zouden we Gerrits huis al wel kunnen zien, denk ik.”

„O..” zei Anneke. Ze was moe. Paultje liep zo langzaam, ze moest hem bijna helemaal meeslepen. En 't leek wel, of de wind ook nog was gedraaid, want ze hadden nou ineens zijwind. En wat was dat voor donkers daar vóór hen? 't Leken wel bomen, maar dat kon toch niet? Vragend keek ze haar broer aan. „Wat is dat daarginds, Jaap? Dat donkere?”

Jaap bleef staan. „Daar kijk ik ook aldoor naar. 't Lijkt wel.. 't lijkt wel een bos.. Maar dat kán niet! We zijn toch steeds rechtdoor gegaan!”

Hij begreep het niet. Ze moesten toch niet uitkomen bij een bos, maar bij de Zandweg van Oude Gerrit? En toch wás 't een bos, daar voor hen. Dat zag hij duidelijk. Hoe kon dat nou?

Hij herinnerde zich er niets meer van, dat hier ergens bomen hadden gestaan. .

„'t Bestaát niet!” herhaalde hij. „Ik weet het heel zeker.”

„Maar hebben we de goede weg dan wel genomen?” vroeg Anneke angstig.

„Natuurlijk! Je kunt toch duidelijk zien, dat hier wagensporen zijn. .”

„Nou, maar er kunnen toch wel méér zulke wegen zijn. .”

„Nee, vast niet! Tenminste. .” Hij zweeg plotseling. Het turfpad splitste zich immers. De éne weg liep naar het huis van de scheper, maar die andere ging juist naar de andere kant van de heide. O, maar dan hadden ze de verkeerde genomen. Dan móésten ze de verkeerde hebben, genomen. Maar ze waren toch steeds rechtdoor gegaan? .

Of. . zou het toen misschien zijn gebeurd, toen ze schrokken van dat boompje en daardoor even de weg kwijt raakten?

„Toe, zeg nou es wat!” zei Anneke ongeduldig en bang. „We zijn toch niet. . verdwaáld? . .”

„Nee. . ik weet 't niet. .” aarzelde Jaap. „Ik denk, dat we toen bij dat boompje de verkeerde weg hebben genomen. .”

„Maar waar zijn we nou dan, moeten we helemaal weer terug?” vroeg Anneke en ze kon niet helpen dat ze bijna moest huilen. Ze had zo'n vreselijke zin om thuis te zijn. .

„Ik weet 't éérlijk niet”, zei Jaap, en z'n stem klonk angstig. „Ik ben hier nooit eerder geweest.”

„O Jaap!” Anneke snikte nu plotseling luidop. „Ik ben zo bang dat we helemaal verdwaald zijn. Ik. . ik. . waren we maar bij Grootmoeder gebleven. . Hoe komen we nou thuis. .”

Jaap keek wanhopig om zich heen. „Wees nou stil, Anneke”, smeekte hij. „Zo meteen begint Paultje ook nog en wat helpt dat nou? . . Kijk, daar heb je 't all!”

Zwijgend stonden ze een poosje bij elkaar. Ze hoorden niets dan het geluid van de wind en in de verte het kreunen van het bos.

Eindelijk stelde Jaap voor: „Laten we rechtdoor gaan naar 't bos. Misschien kan ik dan de weg vinden, waar we die

woensdagmiddag langs gegaan zijn."

Maar Anneke had nu helemaal geen moed meer.

„Laten we nog even wachten. Ik ben zo moe en jij ook, hè, Paultje?"

„Ja, wel een beetje..." knikte Paultje. „Mijn voeten doen zo'n pijn."

„Maar we kunnen hier toch niet blijven? Da's veel te koud!" zei Jaap ongeduldig.

„Héél eventjes maar", smeekte Anneke. „Achter dat gindse heuveltje, daar ligt haast geen sneeuw..."

„Nou goed, vijf minuten dan", zei Jaap.

Ze gingen zitten op de lange heidestruiken, dicht naast elkaar. Ze hielden het hoofd een beetje gebogen om geen last te hebben van de wind.

Jaap vouwde z'n handen om z'n opgetrokken knieën en dacht aan de woensdagmiddag in oktober. Ze konden nu toch niet ver meer zijn van de plas en als dat zo was, dan wist hij zo meteen de weg wel weer. Eerst over de brandlaan en dan een heel eind langs die droge sloot bij 't bos, en dan dwars over de heide en de weilanden naar hun huis. 't Was nog wel een heel eind, maar 't kon toch.

Als Anneke en Paultje zo meteen maar weer een beetje uitgerust waren, dan wilde hij het direct proberen.

't Moest kunnen, als ze nu maar aan de goeie kant van 't bos waren tenminste. Hij hoopte 't maar, want anders..

Een hele tijd hadden ze zwijgend voor zich uit gekeken, maar plotseling zei Anneke: „'t Is morgen Kerstfeest, hè. Daar had ik eigenlijk de hele middag niet weer aan gedacht.”

„Ja, Kerstfeest. Fijn!” knikte Jaap.

Paultje keek op. „Gaan we dan ook weer naar de Zondagschool, net als vorig jaar? En vertelt de meester dan wéér zo'n mooi verhaal?” vroeg hij, en hij keek Anneke afwachtend aan.

„Ja, joh, vast! Vin-je 't niet fijn? En de meester vertelt altijd zo mooi!”

„Nou!” zei Paultje. „Van de Heere Jezus, die een Kindje werd en in de kribbe moest slapen en van de herders en van dat licht en de engelen. . En van die rijke koningen. . Zou hij dat nou weer vertellen, Anneke?”

„Ja, dat denk ik wel. Dat doet hij ieder jaar opnieuw. Ik wou, dat 't maar vast morgen was, jij dan?”

„Ik ook!” zei Paultje uit de grond van zijn hart.

Even was het stil. Toen zei Jaap: „Zullen we nou weer gaan?”

„Ja. . Hè, 't zit hier nog zo lekker. .” zuchtte Anneke. „Ik moest er net aan denken, dat 't veld van Bethlehem ook zo donker was. .” vervolgde ze een beetje dromerig. „Toen was 't ook midden in de winter. Jozef en Maria zullen 't wel koud gehad hebben, zomaar in zo'n oude stal, dacht je ook niet? En 't Kindje dan, dat had helemaal geen kleertjes. Wat akelig, hè. . De herders hadden tenminste nog een vuur aan.”

„Wat vreemd, dat die herders 's nachts ook met de schapen buiten waren. Oude Gerrit is 's nachts altijd thuis”, zei Jaap.

„Misschien was 't veld wel te ver om in één dag heen en terug te gaan”, dacht Anneke. „Wat zullen ze eerst geschrokken zijn, die herders, toen 't ineens zo licht werd om hen heen. . Ik zou tenminste wél schrikken, geloof ik. Of misschien ook niet, ik weet 't niet. .”

„'t Zal wel moeilijk geweest zijn, om de stal te vinden, toen 't licht weer weg was”, zei Jaap.

„Nee, joh, ze wisten de weg natuurlijk wel en de ster was er immers.”

„Ja, da's waar. . .”

Paultje keek omhoog. „Ik zie nou helemaal geen sterren, maar dat komt door al die wolken. De sterren zijn bóven de wolken, hè? En nóg hoger, in de hemel, daar is de Heere en de Heere kan ons altijd zien. Ook als 't donker is, Hij weet ook, waar wij nou zijn en dat we de weg niet kunnen vinden, hè?”

„Ja”, zei Anneke. „De Heere ziet ons altijd, nu ook. En Hij kan ons helpen om weer thuis te komen. Als we Hem vragen dan helpt Hij ook.”

„Je mag de Heere altijd alles vragen”, zei Paultje.

„Ja. . .” antwoordde Jaap.

Anneke zei zacht: „Ik héb Hem er om gevraagd. . .”

„Ik ook!” zei Paultje.

Jaap zweeg. Hij wist het wel, maar hij durfde haast niet bidden. 't Was eigenlijk zijn schuld, dat dit allemaal was gebeurd, net als toen met de boswachter. Hij was gaan sneeuwballen op 't plein en hij had ook voorgesteld over de hei te gaan, terwijl hij wist, dat 't niet mocht. Anders waren ze nu al lang thuis geweest. En hij was de oudste nog wel. . . Nee, alles was zijn schuld en zou de Heere hem nu willen helpen? Hij deed immers telkens opnieuw verkeerde dingen? Tóch fluisterde hij zachtjes: „Heere, ik ben alwéér ongehoorzaam geweest en 't is mijn schuld, dat we nu verdwaald zijn. Ik heb er zo'n spijt van en ik wil zo graag voorzichtiger en gehoorzamer zijn, maar dat is soms zo moeilijk. Wilt U mij helpen, dat ik geen verkeerde dingen weer doe en wilt U alstublieft ook zorgen, dat we de weg naar huis weer kunnen vinden? Om Jezus wil, amen.”

Toen zei hij: „Zullen we nou gaan? Geef mij maar een hand, Paul.”

Ze stonden op en sjokten weer verder door de sneeuw.

„Jaap, kijk es! Nee, dáár!” riep Anneke plotseling.

Ze stonden op een van de kleine heuveltjes uit te kijken, welke richting ze moesten nemen om bij 't bos te komen, want de wagensporen waren ineens opgehouden en tot overmaat van ramp was 't weer gaan sneeuwen ook, zodat ze bijna niets konden zien.

„Wat?“ vroeg Jaap.

„Daar, joh, zie je dat licht niet? Daar staat een huis! Daar kunnen we ons fijn gaan warmen zeg, ga meel!“

„Waar dan?“ schrok Jaap.

„Achter die bomen. Kom hier dan staan. Hè, joh, ik vind 't zo fijn! We gaan er heen, hè, Paultje?“

„Hè ja! . . , zel Paultje en hij keek met verlangende ogen naar de verre lichtjes.

Anneke wilde de heuvel al afrennen, maar Jaap waarschuwde plotseling: „Nee, niet doen! Hier blijven, hoor!“ Z'n stem klonk angstig.

Verbaasd en ook een beetje verschrikt keken de anderen hem aan. „Waarom niet? Ze zullen. . .“

„Stil nou!“ fluisterde Jaap haastig. „Ze mogen ons niet zien! 't Is. . . hier woont de boswachter!“

„Oh!“ schrok Anneke. De boswachter! Dat ze daar niet aan gedacht had.

„We moeten er heel voorzichtig langs. . .“, fluisterde Jaap weer. „Ik zal wel voorop gaan. Jullie mogen niks zeggen, hoor, want als-ie ons ziet. . .“

Heel voorzichtig slopen ze verder, maar toen ze vlak bij het huis waren, vloog plotseling een schaduw op hen af. Een kort, woedend geblaf klonk door de stilte. 't Was Nero, de hond van de boswachter!

Hevig geschrokken bleven de drie kinderen staan. De hond stond precies vóór het hen en keek hen met z'n valse ogen onafgebroken aan.

Vlak daarna werd de deur geopend en straalde het licht van een lantaarn over hun hoofden. Een donkere stem vroeg verbaasd: „Wat is dat nou? Kom es even hier jullie!“

Hij riep de hond naar zich toe, die grommend gehoorzaamde.

Aarzelend en met een angstig kloppend hart kwamen de kinderen dichterbij. Het felle licht van de lantaarn bleef aldoor op hen gericht en dezelfde verbaasde stem vroeg weer: „Nou, zeg es op: wat moeten jullie hier! Zijn jullie alleen?”

Jaap antwoordde: „Ja, meneer. We moeten naar 't dorp, maar hadden de bus gemist en toen zijn we dwars over de heide gegaan, langs 't turfpad, ziet u.. En toen zijn we verdwaald..”

„Langs 't turfpad, omdat je de bus miste? Maar konden jullie dan niet beter.. Ik begrijp er niks van..”, bromde de boswachter, en hij keek hen onderzoekend aan. Een beetje vriendelijker vervolgde hij: „Kom maar even mee naar binnen. Hier kunnen we niet praten.”

Hij schudde z'n grijze hoofd en liep voor hen uit de tuin door. De kinderen volgden langzaam.

Ze werden binnengebracht in een heerlijk warme kamer. Er zat een oude vrouw aan tafel te breien en een bleke jongen, een beetje kleiner dan Jaap, lag in een ruststoel.

De jongen keek hen met grote verwonderde ogen aan en de vrouw vroeg verbaasd: „Wie heb je dáár nou bij je?”

„Deze kinderen liepen nog op de heide. Ze konden de weg naar huis niet vinden”, zei de boswachter, en hij zette voorzichtig z'n geweer in de hoek.

„Op de heide? Nù nog?” riep zijn vrouw uit. „Maar kinderen toch, wat deden jullie daar zo laat! Wat zien ze er verkleumd uit, foei, moet je dat kleine kereltje es zien! Ga maar gauw bij de kachel zitten, daar is 't lekker warm en dan zal ik een glas hete anijsmelk voor jullie klaarmaken. Dat is nou toch net iets om ziek van te worden!” Bezorgd schudde ze haar hoofd.

Vlug schonk ze de melk in de glazen. Zo heet mogelijk opdrinken. Nee, straks mogen jullie vertellen, eerst het glas leeg drinken. Smaakt het wat, kerel?” knikte ze tegen Paultje.

„Ja, héerlijk” zei Paultje. Hij was helemaal niet bang meer. 't Was zo'n lieve vrouw, net Grootmoeder. En wat was 't hier heerlijk warm! Hij werd er haast een beetje slaperig van.

Terwijl ze vlug hun glazen leegdronken, praatte de boswachter zacht met zijn vrouw. De jongen in de ruststoel keek nog steeds met verwonderde ogen naar de kinderen, maar hij zei niets.

Toen ze hun glas neergezet hadden, zei de boswachter: „En vertel nou maar es, wat er gebeurd is.”

Jaap begon. Hij vertelde dat ze te lang op 't plein gespeeld hadden en daardoor de bus hadden gemist en dat er geen auto's langs kwamen, waar ze verder mee konden rijden en dat ze toen over 't turfpad waren gegaan en op 't laatst de weg naar huis kwijt raakten.

De drie anderen luisterden stil.

Toen Jaap zweeg, vroeg de vrouw: „En jullie ouders weten helemaal niet, waar jullie zijn?”

Ze schudden hun hoofd. „Nee, mevrouw.”

„Wisten jullie niet, dat je niet op de heide komen mocht? Er staat een bordje met „Verboden toegang” bij het turfpad”, zei de boswachter.

Jaap en Anneke kleurden en Jaap zei: „Jawel, meneer, maar we dachten, dat 't veel vlugger zou gaan en we hadden zo'n tegenwind. We hebben eerlijk niets vernield. .”

„Jullie hadden wel in kunnen sneeuwen”, huiverde de vrouw van de boswachter.

Jaap zei schuchter: „Ik dacht, dat de weg veel korter was. .”

„Dat had je dan wel helemaal mis”, lachte de boswachter.

„Maar enfin, 't is nou eenmaal gebeurd en jullie moeten zien, thuis te komen. Vertel maar es, waar je woont, dan zal ik je zover brengen. Zeg, 't is net of ik jou eerder heb gezien”, zei hij, en hij wees op Jaap.

Jaap werd nu vuurrood. „Ik ben Jaap Lesschen, meneer, en ik ben vorige herfst. .”

„Jaap Lesschen. . Jaap Lesschen. .”, zei de boswachter nadenkend. „Waar heb ik die naam toch eerder gehoord. . Ah! nou weet ik 't. Ben jij niet één van die jongens, die Oude Gerrit zo flink hebben geholpen? Nou maar, dat hebben jullie prachtig gedaan! Oude Gerrit was er maar wat blij mee! Woon

je hier niet aan de rand van 't dorp in die oude boerderij?"
Jaap knikte. „Ja, meneer, maar ik ben. . . ik heb. . .” Hij schaamde zich zo. Nu kreeg hij een pluimpje en de boswachter moest es weten, dat hij de vorige herfst zijn bootje had laten drijven en z'n eilanden had vernield. Zou hij 't vertellen? Hij durfde eigenlijk niet, maar toch. . .

„Wat wou je zeggen?” vroeg de boswachter.

Toen zei hij: „Ik ben hier die woensdag geweest op de plas met die anderen en toen hebben we de boot laten drijven en. . .” Verlegen en hulpzoekend keek hij van Anneke naar de boswachter, maar die zwegen allebei en nóg verlegener vervolgde hij: „En toen heb ik beloofd, dat ik hier nooit weer zou komen en ik was 't ook echt niet van plan, maar vanmiddag. . . En toen verdwaalden we ook nog en toen begon Nero ineens te blaffen. . .”

Het bleef een poosje heel stil. De boswachter klopte bedachtzaam zijn pijp leeg en zei: „Zo, was jij die jongen! Ik dacht al. . . maar ik had het toch werkelijk niet gezien. . . Enfin, dat is al zo lang geleden, daar zullen we maar niet meer over praten.” Jaap haalde opgelucht adem.

„Jij hadt toen een verzwikte voet, hè?” vroeg de vreemde jongen plotseling. „Ik heb je toen wel gezien met die andere jongen. Ik lag voor 't raam in de voorkamer, weet je nog-wel?” „Jawel!” knikte Jaap.

„Zijn jullie nog nat geworden? Het begon toen al heel gauw te regenen, hè, en het weerlichtte zo erg. Zeg, hoe heette die andere jongen?”

„Jelle Walstra. Dat is mijn vriend.”

„O. Jij heet Jaap, hè. Ik heet Dries. Dries Bergsma. Hadden jullie toen leuk gespeeld?”

„Jawel. . .”

„Vroeger ben ik ook wel es op de plas geweest, en in 't bos, hè Grootvader? En als ik beter ben, mag ik fijn weer met Grootvader mee.”

„Ben je al lang ziek?” vroeg Anneke.

„Ja, maar de dokter is hier vorige week geweest en toen

mocht ik voor 't eerst in de stoel zitten. De dokter dacht, dat ik dit voorjaar weer naar buiten mocht. Fijn hè! Dan mag ik naar school, job, en dan kan ik fijn met Grootvader en met Oude Gerrit overal naar toe. Zeg!" bedacht hij plotseling, „dan moesten jullie ook es een keer meegaan en Jelle ook, da's zo leuk! Gerrit weet allemaal van die mooie plekjes! Doe je 't? Tenminste.. als Grootvader 't goed vindt..”, aarzelde hij plotseling. Hij keek om zich heen, maar hij zag Grootvader niet.

„Grootvader is naar de schuur, om de slee klaar te zetten”, zei Grootmoeder. „Ze moeten nu naar huis, want anders worden ze bij hen thuis zo ongerust. Grootvader brengt ze met de slee.”

„Nou al?” zei Dries teleurgesteld. „Wat gauw.. Ik vind 't juist zo leuk..”

„Niks aan te doen”, lachte Grootmoeder. „Maar misschien mogen ze nog es terugkomen. Vraag Grootvader maar es..”

„Zou Grootvader 't goed vinden?” vroeg Dries gespannen.

„Probeer maar es!” knipoogde Grootmoeder en ze liep de kamer uit, om een warme deken te halen. „Daar wikkelen we Paultje zo meteen in, dan wordt-ie ook niet koud, hè, jongen.”

Paultje, die z'n ogen bijna niet open kon houden, knikte slaperig.

„Gaan we met de slee?” genoot Anneke.

„Maar dat hoeft niet, we kunnen 't heus alleen wel vinden”, zei Jaap haastig.

„Grootvader brengt jullie fijn even thuis. Anneke en Paultje mogen in de slee en jij moet helpen duwen, dat kun je toch wel?” vroeg Dries' Grootmoeder.

„O ja, best!” zei Jaap.

Toen de boswachter weer binnen kwam, riep Dries: „Grootvader, hoor es!”

Grootvader boog zich over de ruststoel heen en Dries fluisterde zacht iets in z'n oor. „Mag het Grootvader?” bedelde hij.

„Zou je erg graag willen?
„Nou! Dolgraag!”
Even bleef het stil. Toen
zei de boswachter: „Jon-
gens, Dries vraagt, of jullie es
een keer bij hem komen spelen,
als hij weer beter is. De dokter
zegt, dat hij tegen 't voorjaar mis-
schien weer naar buiten mag, maar dat duurt natuurlijk nog
heel lang. Als jullie geen wilde spelletjes doen, vind ik 't goed
dat jullie dan komen, maar omdat het nou pas december is,
zou 't leuker wezen als jullie vóór die tijd ook nog es
kwamen. En nou is Dries 15 januari jarig. Zouden jullie zin
hebben, om dan hier te komen? Als 't mag van thuis ten-
minste?”

„O, dat mag ik vast wel. Ik wil graag!” zei Jaap.

„Paultje en ik ook?” vroeg Anneke.

„Natuurlijk!” knikte Dries' Grootmoeder.

„En Jelle ook, hè, Grootvader? U weet wel, die andere jongen.”

„Jelle mag ook komen”, zei Grootvader. „En nou gaan we weg. De kleine jongen is al in slaap gevallen.”

Ze namen afscheid van Dries en zijn Grootmoeder. Dries' Grootmoeder stopte de deken lekker stevig in bij hun benen en toen gingen ze op weg over het stille, besneeuwde veld.

Paultje knikkebolde alweer. Anneke was ook moe, maar ze was te blij, om slaperig te kunnen zijn. Ze moest denken aan de vreselijke lange tocht door de kou, en aan die kleine ruitjes ineens tussen de bomen. Zo vriendelijk waren die lichtjes geweest in het vijandige donker. Zou de stal er van verre ook zo hebben uitgezien, vroeger, heel lang geleden, in 't veld van Bethlehem?

Anneke wist niet, waardoor het kwam, maar ze voelde zich zo heerlijk licht en blij ineens. Ze vouwde haar handen en fluisterde heel zachtjes: „Here, ik dank U wel, dat U zo heerlijk voor ons hebt gezorgd!”

Toen keek ze weer om zich heen. 't Was overal heel donker, maar dat was niet erg, want ze gingen naar huis.

En morgen zou het weer Kerstfeest zijn!

Jaap was de eerste, die de boerderij zag opdoemen.

„We zijn er bijna!” riep hij tegen de boswachter.

„Mooi zo!” bromde die terug.

Anneke trok Paultje aan z'n mouw. „We zijn thuis, Paul! Kijk maar!”

Slaperig keek Paultje boven de deken uit. „Is dat ons huis? Zijn we er nou al?” vroeg hij verwonderd.

De boswachter schoof de slee langs de oude schuur en de stal.

„Uitstappen maar, jongelui!” commandeerde hij vrolijk.

Jaap rende alvast vooruit, maar nog vóórdat hij bij de deur was, werd die geopend door moeder. „Zijn jullie daar? Allemaal? O, wat ben ik blij! Vader, kom es gauw hier! Ze zijn terug!” riep ze blij en meteen liep ze naar buiten, zó maar op haar pantoffels door de sneeuw. Ze nam Paultje met deken en al uit de slee. „Kom gauw hier, kereltje! Wat is er toch gebeurd, Jaap en hoe komen jullie zo vreselijk laat? Wij zijn zo ongerust geweest en vader. . .”

Toen pas zag ze de boswachter. „Wie is. . Of hebt ú ze misschien thuisgebracht, meneer? Ik begrijp er niets van. . .”

Jaap vertelde vlug: „Dit is de boswachter, die heeft ons geholpen, want we konden de weg in de heide niet meer vinden en toen. . .”

„Zijn de kinderen daar weer?” klonk plotseling vaders stem blij verrast vanuit de deuropening.

„Alle drie!” riep de boswachter opgewekt terug. „Heb ik ze niet keurig afgeleverd?”

„Is dat de boswachter niet? Nee maar, of hebt u die kwajongens van mij opgepikt?” vroeg vader stomverbaasd. „Kom gauw binnen en vertel ons eens, wat er aan de hand is, alsu-blijft. Ik begrijp het nou werkelijk niet meer!”

De boswachter antwoordde lachend: „Ik begrijp het ook niet,

maar ze zijn terecht en dat is 't voornaamste, vindt u niet?"
„Gelukkig wel!" antwoordden vader en moeder tegelijk.
Toen liepen ze de huiskamer binnen, waar Jaap en Anneke al druk bezig waren, hun avonturen aan Wim te vertellen. Paultje zat er bij met ogen, die bijna dichtvielen van slaap.
„En vertel nou es even heel precies, wat er allemaal gebeurd is en waarom jullie zo laat zijn! Foei, is me dat een manier, om moeder en mij in ongerustheid te laten zitten!" bromde vader, maar z'n ogen keken blij.
En toen vertelden ze. Vader en moeder luisterden, zonder iets te zeggen en de boswachter knikte zo nu en dan.
Toen ze klaar waren, zei vader: „Wat een vreselijke kwajongens zijn jullie toch! En jij wist zo goed, dat het niet mocht, Jaap. Heb je nou al tegen de boswachter gezegd, dat jullie er spijt van hebben?"
„Ik geloof 't wel. .", zei Jaap aarzelend.
„Da's al voor elkaar!" knikte de boswachter.
Moeder schudde haar hoofd. „Ik moet er niet aan denken, zo'n grote heide en dan in 't donker! En die kleine Paultje was er ook nog bij. . O, wat ben ik blij, dat u ze weer thuisgebracht hebt. We hebben zo in angst gezeten", zei ze, en ze keek de boswachter dankbaar aan.
„Ja, u hebt er de last maar mee", zei vader. „Die kwajongens ook!"
„'t Is niet erg, hoor. Ik ga er 's avonds wel es vaker op uit en ik kon dat kleine kereltje toch niet in de kou laten staan?"
„'t Was zo fijn in de sleel" genoot Paultje nog na. „Ik kon er bijna in slapen, zó lekker zacht ging het. Echt waar, tante!" Ze lachten allemaal. „En nou ga je naar bed, want dáár kun je nog veel lekkerder slapen, hè, kerel", zei moeder, en ze streek over z'n donkere kuif.
„Ja. .", knikte Paultje, en hij liet zich gewillig naar boven brengen.
Toen moeder even daarna ging kijken, of hij zich ook had blootgewoeld, lag hij al vast te slapen.
Nog geen half uur later gingen ook Jaap en Anneke naar bed.

Toen ze in de warme kamer gekomen waren, hadden ze pas goed gemerkt, hoe moe ze waren. Bijna onmiddellijk sliepen ze in.

Die nacht raasde de sneeuwstorm over de heide. Hij huilde akelig om de schoorsteen van het Heidehuis, hij deed de oude bomen van het bos kreunen en hij joeg de hoge golven van de plas zó wild tegen het steigertje, dat het gekraak van de oude planken nog uitklonk boven het lawaai van de wind.

Maar deze keer werd Dries er niet wakker van. Hij sliep heerlijk vast en opeens trok er een lachje over zijn gezicht. Hij droomde. Van Witte Wieven en veurlopers of van de beide Reuzen, die in stormnachten over de heide zwierven, zoals Oude Gerrit hem verteld had?

Nee, hij droomde van heel gewone kinderen, die Jaap en Jelle en Anneke en Paultje heetten en die bij hem zouden komen spelen. Bij Dries, de zieke jongen uit het Heidehuis, die altijd zo alleen was.

De storm raasde woedend verder over de winterse heide. Heel koud en donker was 't nu buiten en heel alleen stond het Heidehuis in de wildernis.

Maar Dries zou zich toch nooit zó eenzaam voelen als eerst, want hij had vrienden gekregen.

De voorkamerklok tingelde twaalf slagen door het stille huis. 't Was Kerstfeest geworden.